

Eesti Pank
Bank of Estonia

MAKSEBILANSI- STATISTIKA KVALITEEDINÄITAJAD

2007 - 2009 II kvartal

Jaanuar 2010

SISUKORD

MAKSEBILANSISTATISTIKA KVALITEEDINÄITAJAD	2
1. Maksebilansi kiirhinnang	3
2. Kvartaalse maksebilansi aegridade korrigeerimine aastatel 2007–2009 II kvartal.....	16
3. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni aegridade korrigeerimine.....	28
4. Kasutatud maksebilansistatistika kvaliteedinäitajate sisu.....	29

MAKSEBILANSISTATISTIKA KVALITEEDINÄITAJAD

Käesolev maksebilansistatistika aegridade korrigeerimisulatus analüüs on arvult juba kuues ning esimene avalikkusele kättesaadav EP välisveebis. Kasutatud on Eurostati ja Euroopa Keskpanga (EKP) poolt soovitatud kvaliteedinäitajaid: jooksevkonto kirjete puhul MAPEt (*mean absolute percent error*) ja finantskonto kirjete puhul RMSREd (*root mean square relative error*). Kvaliteedinäitajatest sisust on lähemalt käesoleva ülevaate lõpus punktis 4. Mõlemad näitajad hindavad maksebilansi aegridade hilisema korrigeerimise protsentuaalset ulatust võrreldes esmaselt avaldatud aegridadega. Analüüsitud on ka absoluutseid korrigeerimisulatusi, hilisemate korrigeerimiste suunda ning kirje „vead ja täpsustused“ korrigeerimist. Teatavasti korrigeeritakse enamike majandusnäitajate esialgselt avaldatud andmeid hiljem vastavalt täiendava teabe laekumisele ja meetodiliste muudatuste sisseviimisele. Eesti Panga maksebilansistatistika korrigeerimispoliitika on alljärgnev:

- **regulaarne korrigeerimine**

- II, III ja IV kvartali maksebilansi ja investeerimispositsiooni esmasel avaldamisel korrigeeritakse regulaarselt eelmise kvartali andmeid;
- I kvartali maksebilansi ja investeerimispositsiooni esmasel avaldamisel korrigeeritakse nii eelmise kvartali (IV) kui ka kõikide eelmiste kvartalite andmeid, mille kohta on laekunud täiendavat infot. Andmed loetakse lõplikeks siis, kui nad on integreeritud rahvusliku arvepidamise sisend-väljund tabelitesse (kuni 5 aasta pärast)

- **erakorraline korrigeerimine**

- erandjuhtudel, oluliste vigade ilmnemisel korrigeeritakse uue perioodi andmete avaldamisel vastavalt vajadusele ka varasemate perioodide andmeid;
- meetodika või andmete kogumise süsteemi muutuste puhul võidakse korrigeerida uue perioodi andmete avaldamisel ka varasemate perioodide andmeid nii kaugemale kui võimalik;
- erakorralistest korrigeerimistest teavitatakse avalikkust maksebilansi ja investeerimispositsiooni pressiteadetes.

Analüüsis on kasutatud ka võrdluslāvesid, mis peaksid olema statistikakasutajale orientiiriks kvaliteedinäitajate hindamisel. Tuleb märkida, et seni teadaolevalt on olemas vaid üks rahvusvaheline soovitus maksebilansi kirjete korrigeerimisulatusle. See puudutab „vigade ja täpsustuste“ kirjet, mille suurus Rahvusvahelise Valuutafondi (IMFi) soovitusel võiks jääda +/-5% piiresse poolest jooksevkonto krediti- ja deebetkäibest. EP maksebilansi- ja majandusstatistika osakonna (MBO) käsutuses oli 2009. aasta algul avaldatud EKP maksebilansistatistika kvaliteediaruanne, kus analüüs objektiks oli euroala kuise maksebilansi korrigeerimisulatused aastatel 2005–2007. Need näitajad on arvatud suure ja stabiilse arenguga piirkonna kohta, mille statistikanäitajate korrigeerimisulatus on tunduvalt väiksem kui Eesti taolise väikse ja kiire arenguga riigi puhul kus nn suurtel tegijatel on oluline roll. Kuid orientiiriks võivad EKP andmed siiski olla. Eurostati iga-aasta koostatava maksebilansistatistika kvaliteediraporti andmed võrdlusbaasiks ei sobinud, kuna aruanne keskendub vaid ELi välisele statistikale. Eesti puhul hõlmab ELi väline käive vaid 15% jooksevkonto käibest.

1. Maksebilansi kiirhinnang

1.1 Aegridade korrigeerimine

Maksebilansi kiirhinnangu (kuu maksebilansi) infobaas pole nii esinduslik kui kvartali maksebilansi infobaas ning seetõttu on selle hilisema revideerimise ulatus üldiselt suurem. Käesolevas analüüsis keskendutakse perioodile jaanuar 2007 kuni september 2009 (viimane analüüsi koostamise hetkel olemasolev korrigeeritud kiirhinnang). Jooksevkonto analüüsi tulemused on toodud tabelis 1 ja joonisel 1 ning finantskonto tulemused tabelis 4 ja joonisel 2. Mõlema konto absoluutsed korrigeerimisulatused on toodud tabelis 2 ning korrigeerimiste suunad tabelis 3.

Tabel 1. Maksebilansi kiirhinnangu jooksevkonto korrigeerimine (MAPE, % esialgselt väärtusest)

	Osakaal jooksevkonto käibes, %*	01–12/2007	01–12/2008	01–09/2009	Euroala**
Kaupade eksport FOB	29,3	3,7	1,6	0,9	0,69
Kaupade import FOB	36,1	5,7	2,4	1,8	0,78
Teenused: krediid	12,4	4,5	5,6	8,9	5,87
Teenused: deebet	8,1	3,9	3,3	12,7	3,42
Tulud: krediid	3,7	18,7	15,2	28,3	24,29
Tulud: deebet	7,1	30,0	15,5	12,5	14,63
Ülekanded: krediid	2,0	15,1	37,0	15,1	-
Ülekanded: deebet	1,3	20,2	14,1	14,3	-

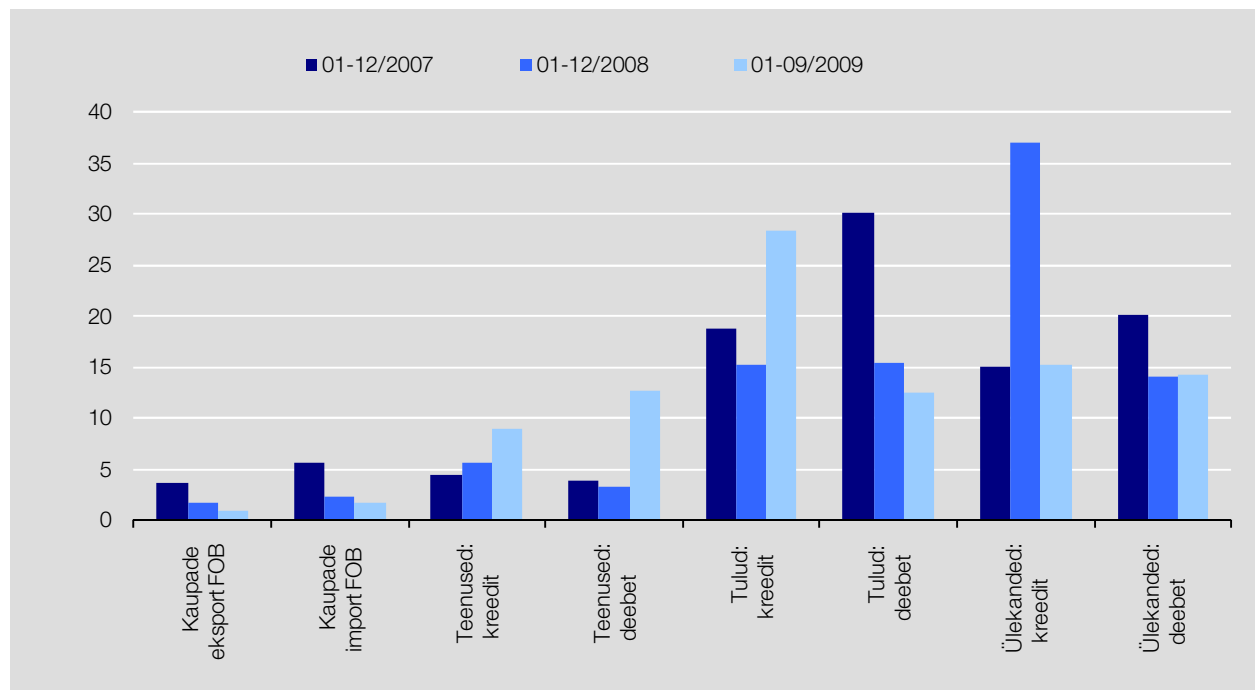
* 2007–20098.

**EKP arvutused 2005–2007 kohta.

Nagu tabelist 1 näha, on maksebilansi kiirhinnangu **jooksevkonto** kirjete hilisem korrigeerimine jäänud üldreeglina 20% piiridesse, väljaarvatud tulu ja ülekanded. Ka on täheldatav korrigeerimisulatusete vähenemise tendents, kuid mitte alati.

Suhteliselt kõige väiksem on olnud suurima osakaaluga kirjete – kaupade ekspordi ja impordi (65% jooksevkonto käibest) – korrigeerimisulatus ning see on aasta-aastalt vähenenud. Kui 2007. aastal revideeriti kaupade ekspordi ligi 4% ja impordi ligi 6% ulatuses, siis 2009. aastal olid need näitajad vastavalt alla 1% ja 2%. Kaupade käibe hilisema täpsustamisulatusete vähenemise taga on järjest paremini toimiv ELi sisese kaupade liikumise arvestussüsteem Intrastat ning andmete senisest varasem ja õigeaegsem laekumine Statistikaametist. Ka absoluutsuuruses on väliskaubandusstatistika korrigeerimisulatusete vähenemine muljetavaldav, vähenedes analüüsitava perioodi jooksul nii ekspordi kui ka impordi puhul viis korda. Nii oli 2009. aastal keskmine kuine korrigeerimisulatus ekspordi puhul 77 mln krooni ja impordi puhul 160 mln krooni. Kui aga võrrelda kaupade ekspordi ja impordi korrigeerimisulatuset EKP euroala vastavate kirjete korrigeerimisulatusetega, siis ekspordi puhul oli see 2009. aastal üsna lähedane (Eesti 0,9% versus EKP 0,7%), impordi osas aga pisut suurem (1,8% versus 0,8%).

Joonis 1. Maksebilansi kiirhinnangu jooksevkonto korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

Tabel 2. Maksebilansi kiirhinnangu keskmine korrigeerimisulatus*, mln kr

	01-12/2007	01-12/2008	01-09/2009
Jooksevkonto	1014,5	589,7	413,3
Kaupade eksport FOB	389,8	175,4	76,8
Kaupade import FOB	779,0	305,5	160,1
Teenused: kredid	174,7	243,3	363,4
Teenused: deebet	107,5	106,5	347,5
Tulud: kredid	221,3	244,9	226,7
Tulud: deebet	721,6	460,1	205,2
Ülekanded: kredid	90,7	214,6	107,0
Ülekanded: deebet	98,6	65,7	55,5
Finantskonto	1063,8	878,1	836,5
Otseinvesteeringud	1204,5	510,7	425,3
Portfelliinvesteeringud	588,0	465,2	142,7
Muud investeeringud	1046,0	946,6	1233,5
Vead ja täpsustused	586,8	431,9	733,1
Reservarad	202,5	250,6	0,7

* Absoluutväärtuses.

Üheks andmete kvaliteedi näitajaks on nende hilisema korrigeerimise suund – kui andmed on kvaliteetsed, siis korrigeerimine peaks toimuma üldreeglina mõlemas suunas – kord ülespoole, kord allapoole. Juhul, kui korrigeerimised on valdavalt ühesuunalised, viitab see süstemaatilise vea olemasolule. Kaupade ekspordi puhul domineeris vaadeldaval perioodil ülespoole korrigeerimine – 33 analüüsitavast kuust 23 juhul korrigeeriti kaubaeksport hiljem suuremaks (vt tabel 3). Kaupade impordi puhul oli aga olukord täpselt vastupidine – 23 juhul 33st muutus import hiljem suuremaks.

Tabel 3. Maksebilansi kiirhinnangu korrigeerimiste suund (viimane - esimene)

	Ülespoole korrigeerimiste arv*	Allapoole korrigeerimiste arv**
Jooksevkonto	18	15
Kaupade eksport FOB	23	10
Kaupade import FOB	10	23
Teenused: krediid	25	8
Teenused: deebet	25	8
Tulud: krediid	19	14
Tulud: deebet	14	19
Ülekanded: krediid	13	20
Ülekanded: deebet	18	15
Finantskonto	14	19
Otseinvesteeringud	23	10
Portfelliinvesteeringud	11	22
Muud investeeringud	13	20
Vead ja täpsustused	20	13

* Muutus plussmärgiga,

** Muutus miinusmärgiga.

Jooksevkonto käibes tähtsuset järgimise allkonto – teenuste – korrigeerimisulatus on olnud mõnevõrra suurem kui kaupadel, seda ka euro-ala puhul. 2007–2008 kõikus teenuste ekspordi ja impordi suhteline korrigeerimisulatus vahemikus 3–6%, mis on võrreldav euro-ala korrigeerimisulatusesega. 2009. aastal korrigeerimisulatus suurenes, eriti teenuste impordi puhul (ligi 13%). Vastavalt suurenes ka absoluutne korrigeerimine, mis 2009. aastal kõikus nii ekspordi kui ka impordi puhul orienteeruvalt 350 mln krooni ümber kuus. Analüüsidest teenuste korrigeerimise suunda, peab märkima, et nii ekspordi kui ka impordi korrigeeriti valdavalt ülespoole (25 juhtumi puhul 33st), s.t eksport oli täpsustatud andmetel suurem ja import väiksem.

Tulu sisse- ja väljavoolu suhteliselt suurema korrigeerimisulatus põhjuseks on reinvesteeringud tulu, mis moodustab Eesti maksebilansi kogutuluse olulise osa. Kiirhinnangu koostamise hetkel pole kasutada ühtki reaalselt andmeallikat reinvesteeringud tulu kohta, mistõttu kiirhinnangus tulukirje modelleeritakse/hinnatakse. Seetõttu on tulu hilisem korrigeerimine olnud jooksevkonto kirjetest üks suurimaid, ulatudes mõnel perioodil isegi kuni 30%ni. Sama probleem on ka euroala maksebilansi puhul, kus tulu sissevoolu korrigeerimisulatus on 24% ja väljavoolu puhul 15%. Keskel läbi ulatus tulu absoluutne korrigeerimisulatus vaadeldaval perioodil +/-250 mln kroonini. Süstemaatilist viga tulu sisse- ja väljavoolu hindamisel ei esinenud, sest üles- ja allapoole korrigeerimiste arv oli enam-vähem võrdne.

Jooksevülekannete suurema korrigeerimisulatus põhjus on sarnane reinvesteeringud tuluga. Jooksva aastal kajastatakse ülekandeid tekkepõhiselt ning esialgsetele andmetele tuginedes. Aasta lõppedes täpsustatud andmete kättesaadavaks muutumisel toimub nende tagantjärele korrigeerimine. Samas on aga ülekannete kirjade väärtused suhtelised väikesed, mistõttu nende suurem korrigeerimisulatus ei mõjuta eriliselt maksebilanssi. Ka korrigeerimiste suund ei viita süstemaatilise vea olemasolule.

Korrigeerimiste absoluutset ulatust (mln kr) ja suunda kajastavad ka joonised 4–18 kiirhinnangu kvaliteedianalüüsi osa lõpus.

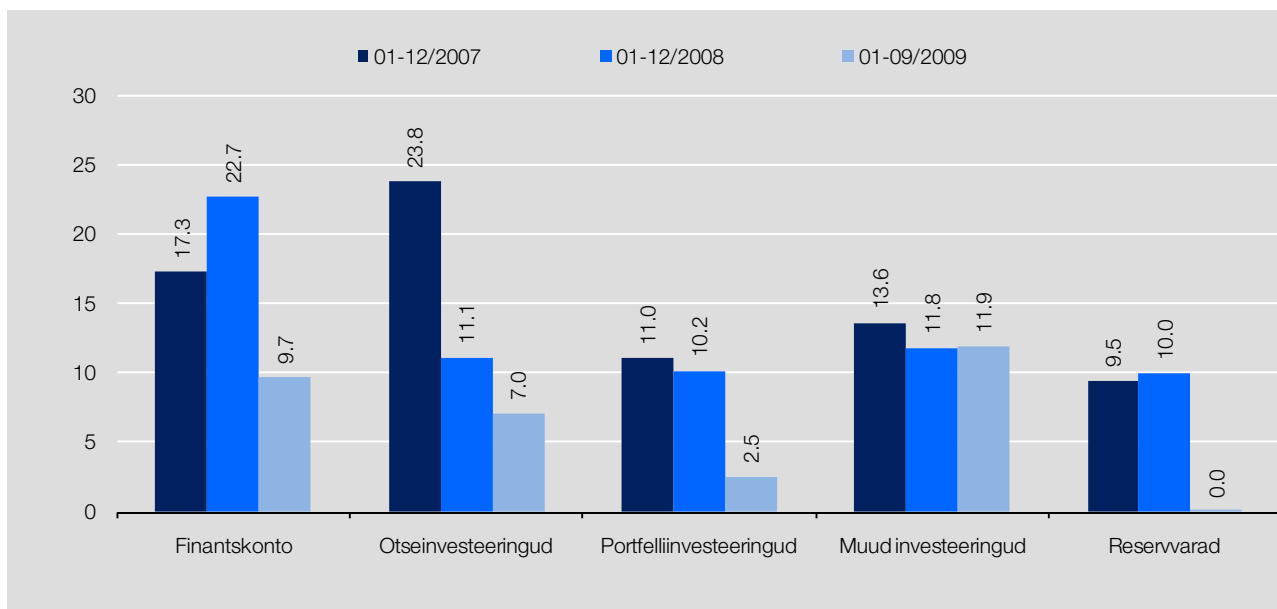
Finantskonto kirjade korrigeerimisulatus on jooksevkonto põhikontode – kaupade ja teenuste - kontodega võrreldes olnud üldiselt suurem (vt tabel 2 ja 4). Finantskonto kirjed on netokirjed ning väikse saldo olemasolu puhul võib hilisem korrigeerimine olla suhteliselt suur. Kuna kiirhinnangu koostamisel on finantskonto kirjetest kõige ebapiisavama andmekaetusega otse- ja muud investeeringud, siis on ka nende kirjade hilisem korrigeerimine olnud suurem. 2009. aasta otseinvesteeringute suhteliselt väike korrigeerimine seletub asjaoluga, et täpsustatud andmed reinvesteeringud tulude kohta on veel laekumata. Reservvarade suurenenud korrigeerimine seletub EP raamatupidamise uue tarkvara juurutamise raskustega. Kui Eesti maksebilansi kiirhinnangu jooksevkonto kirjade korrigeerimisulatus oli võrreldav euroala kiirhinnangu korrigeerimisega, siis finantskonto kirjade puhul on euroala korrigeerimisulatus oluliselt väiksem, jäädes alla 1%.

Tabel 4. Maksebilansi kiirhinnangu finantskonto korrigeerimine (RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

	01-12/2007	01-12/2008	01-09/2009	Euroala
Finantskonto	17,3	22,7	9,7	-
Otseinvesteeringud	23,8	11,1	7,0	0,66
Portfelliinvesteeringud	11,0	10,2	2,5	0,37
Muud investeeringud	13,6	11,8	11,9	0,33
Reservvarad	9,5	10,0	0,0	-

* EKP arvutused perioodil 2005–2007

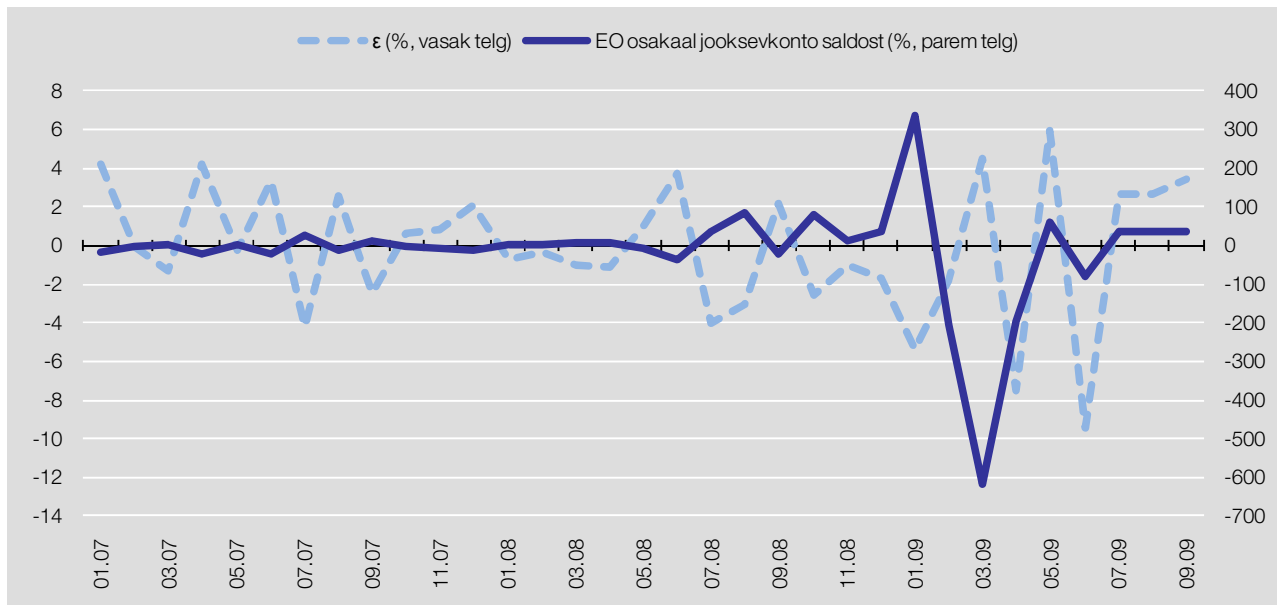
Võrreldes jooksevkonto kirjetega on suuremad ka finantskonto kirjete absoluutsed korrigeerimisulatused – nii muutus finantskonto hilisema korrigeerimise tulemusena keskmiselt 0,8–1 miljardi krooni võrra. Tähelepanu tuleks pöörata ka otse- ja portfelliinvesteeringute kirjetele, mida on esimesel juhul korrigeeritud valdavalt ülespoole ja teisel juhul valdavalt allapoole (tabel 3).

Joonis 2. Maksebilansi kiirhinnangu finantskonto korrigeerimine (RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

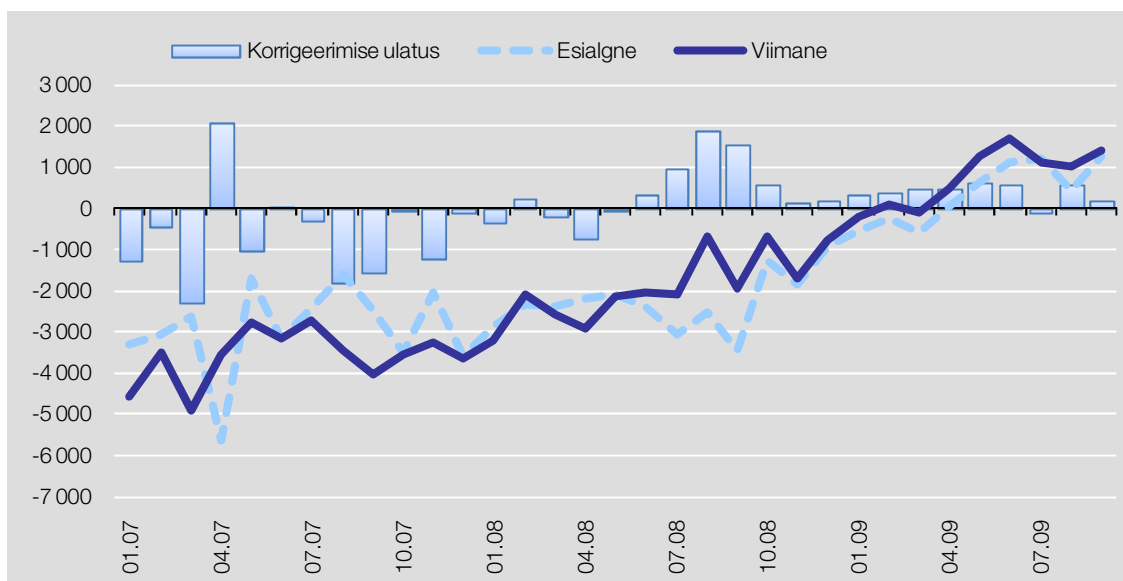
1.2 Vead ja täpsustused

Kiirhinnangu kirje „vead ja täpsustused“ kvaliteedist annab ülevaate joonis 3. Vigade ja täpsustuste kvaliteedi hindamisel on IMFi soovituslikuks rahvusvaheliseks normiks, et selle suurus peaks jääma +/-5% piiresse jooksevkonto poolest käibest. Perioodil jaanuar 2007 kuni september 2009 on vead ja täpsustused vaid 4 korral 33st ületanud +/-5% limiiti, vaatamata kiirhinnangu piiratuma infobaasi olemasolule võrreldes kvartali maksebilansi andmeallikatega. Vigade ja täpsustuste korrigeerimise absoluutväärtus on kõikunud 400 mln kroonist 2008. aastal kuni 700 mln kroonini 2009. aastal. Ülekaalus on olnud vigade ja täpsustuste ülespoole korrigeerimine (20 juhul 33st).

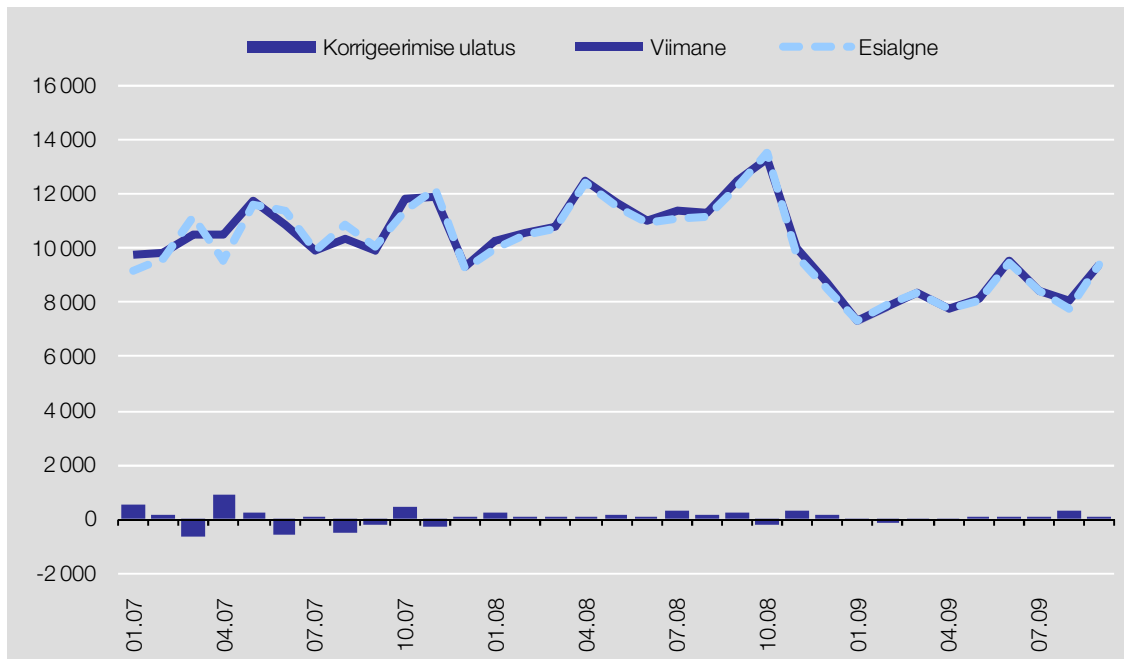
Joonis 3. Kirje „vead ja täpsustused” kvaliteedinäitajate dünaamika

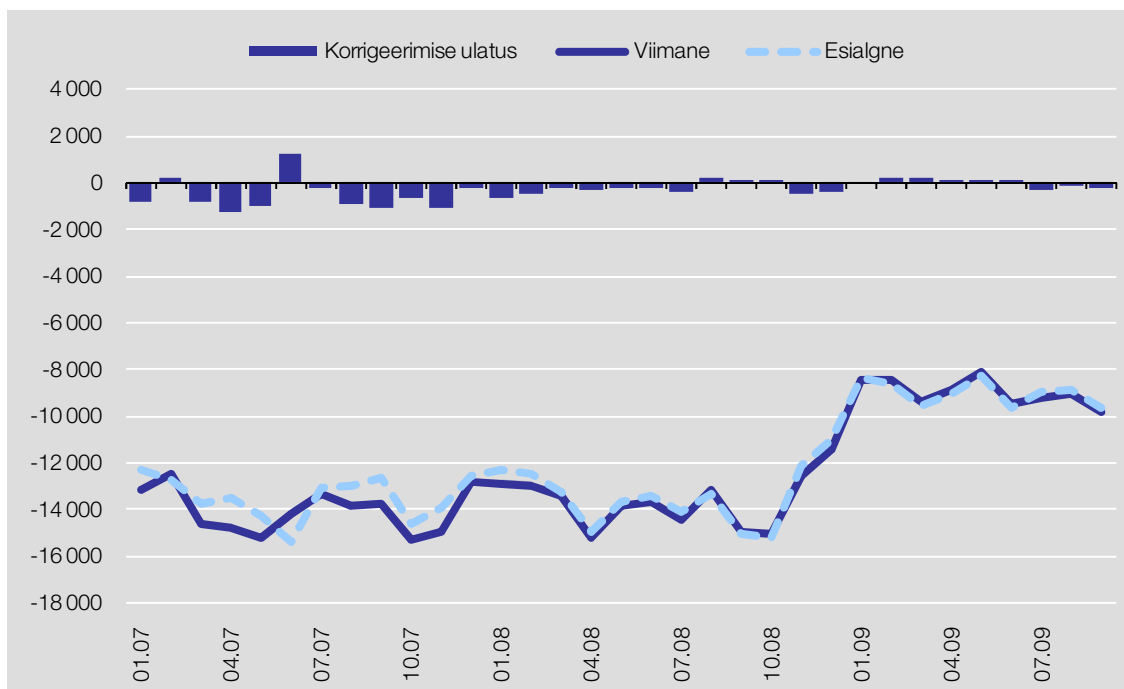
Joonis 4. Esialgselt ja viimati avaldatud jooksevkonto saldo (mln kr)

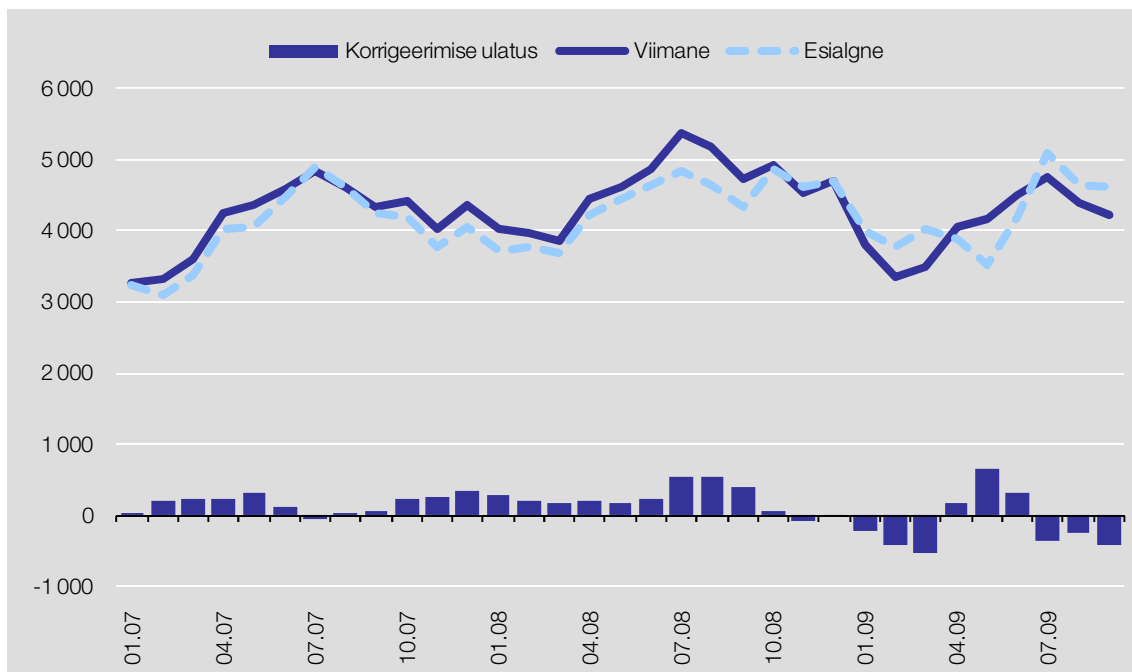
Joonis 5. Esialselt ja viimati avaldatud kaupade eksport (mln kr)

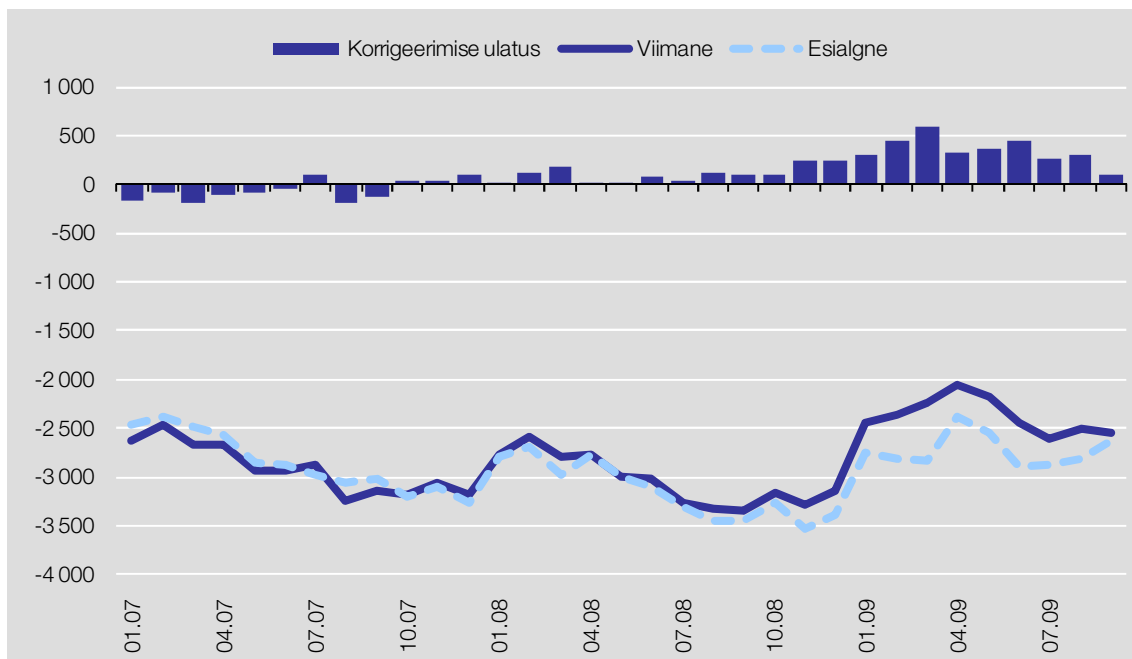
Joonis 6. Esialselt ja viimati avaldatud kaupade import (mln kr)

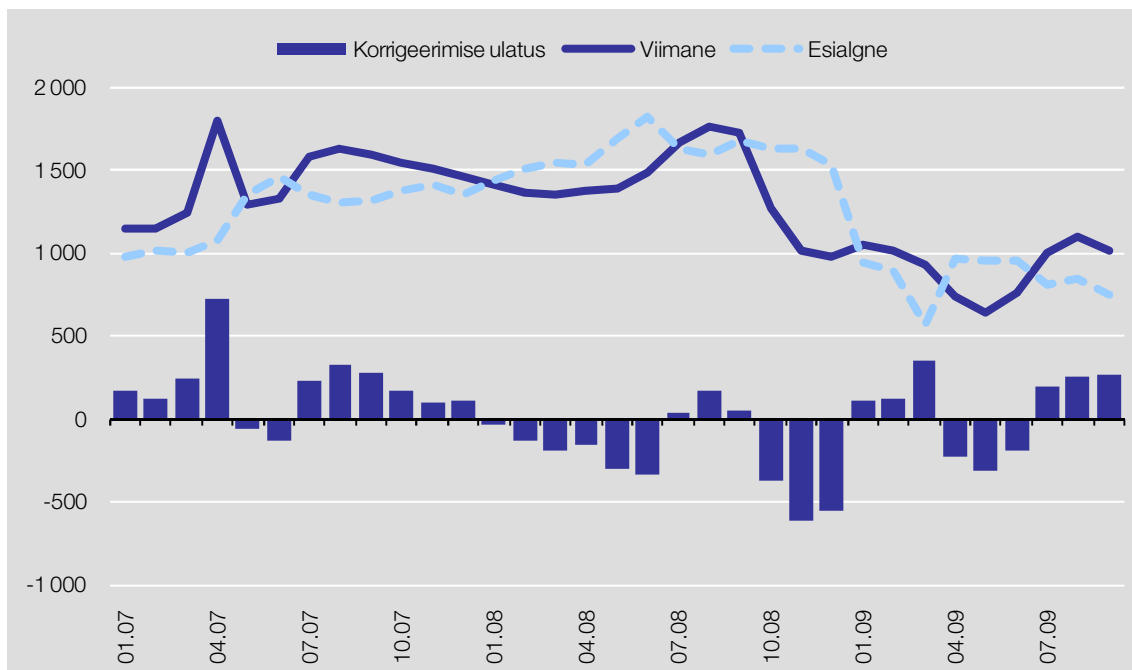
Joonis 7. Esialgsest ja viimati avaldatud teenuste eksport (mln kr)

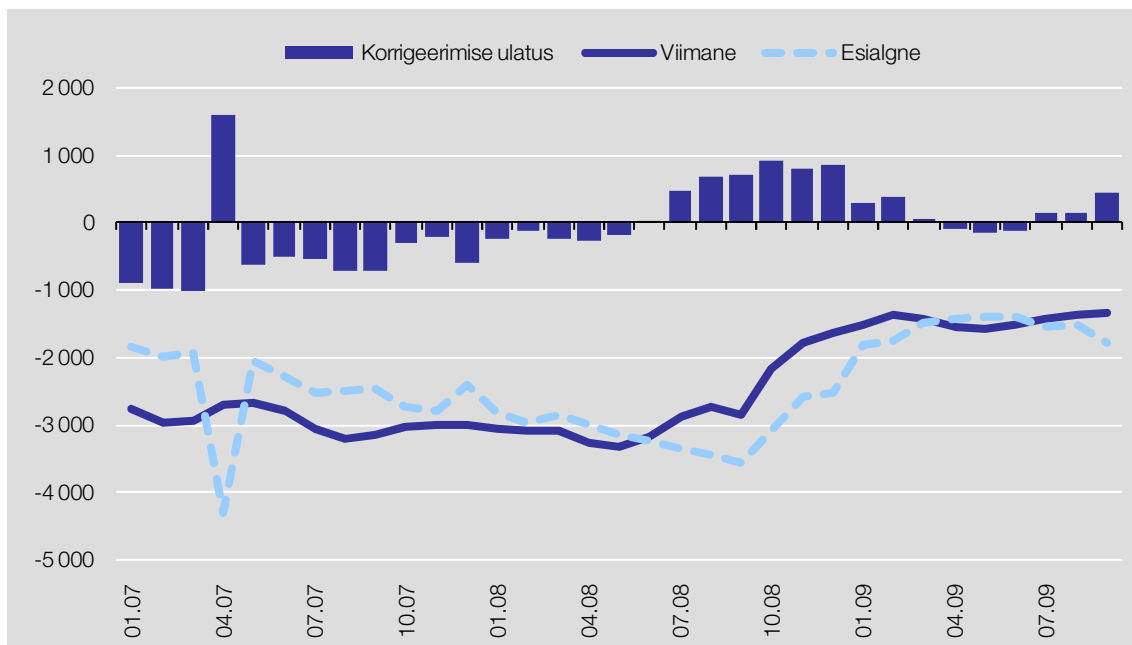
Joonis 8. Esialgsest ja viimati avaldatud teenuste import (mln kr)

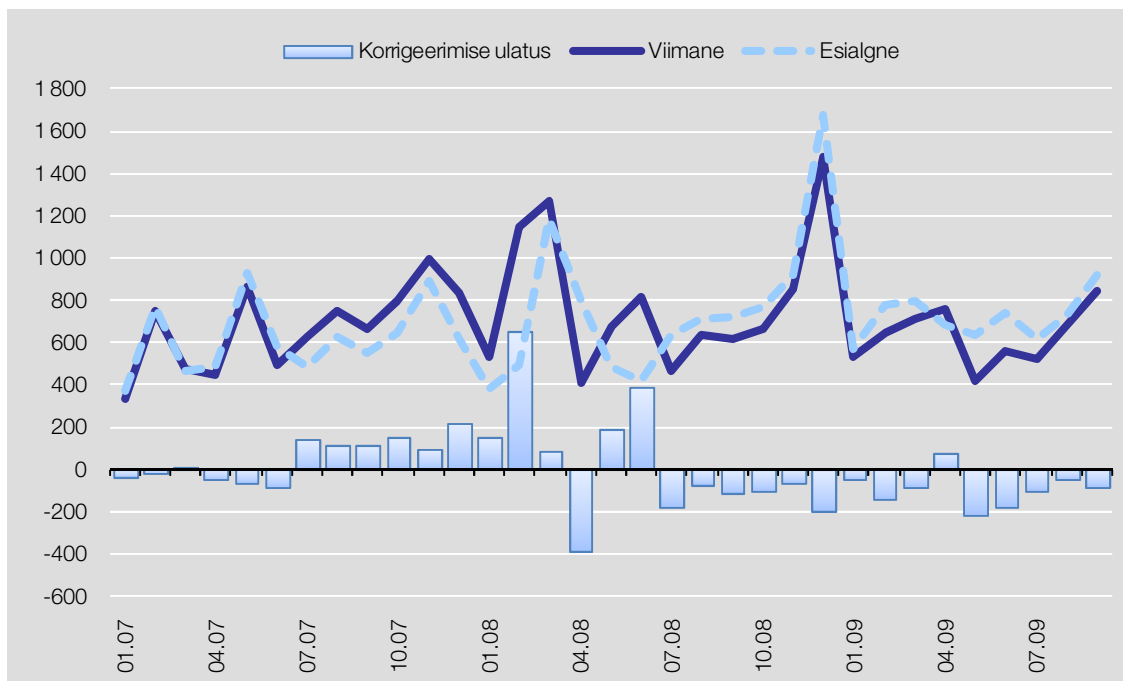
Joonis 9. Esialselt ja viimati avaldatud tulu sissevool (mln kr)

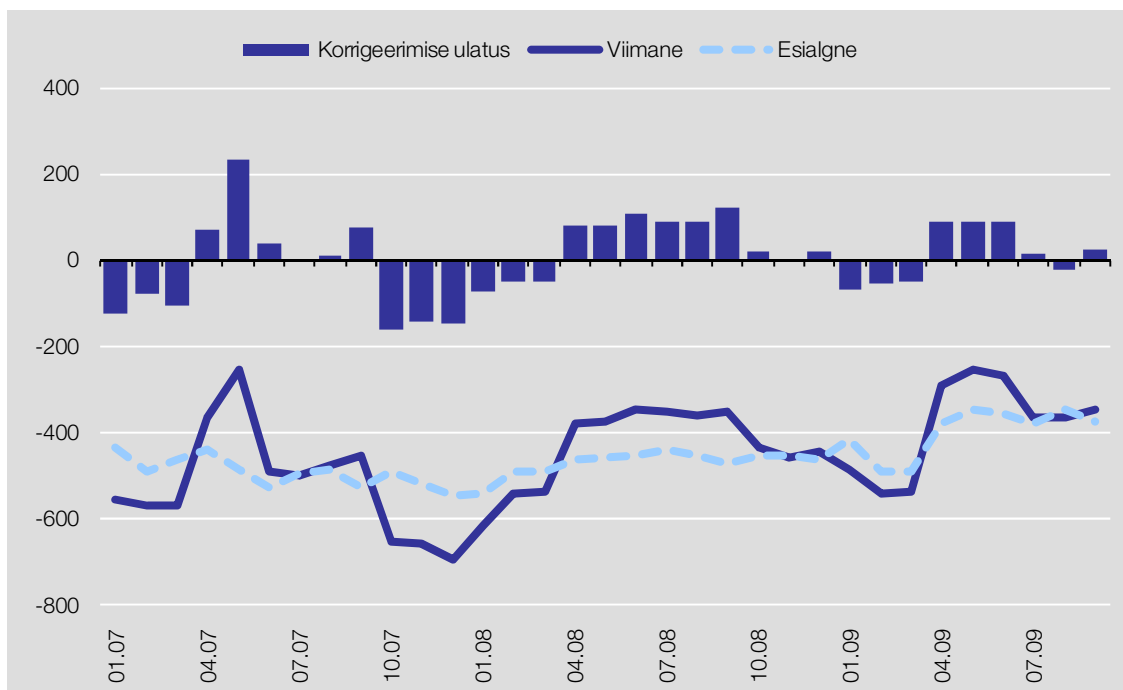
Joonis 10. Esialselt ja viimati avaldatud tulu väljavool (mln kr)

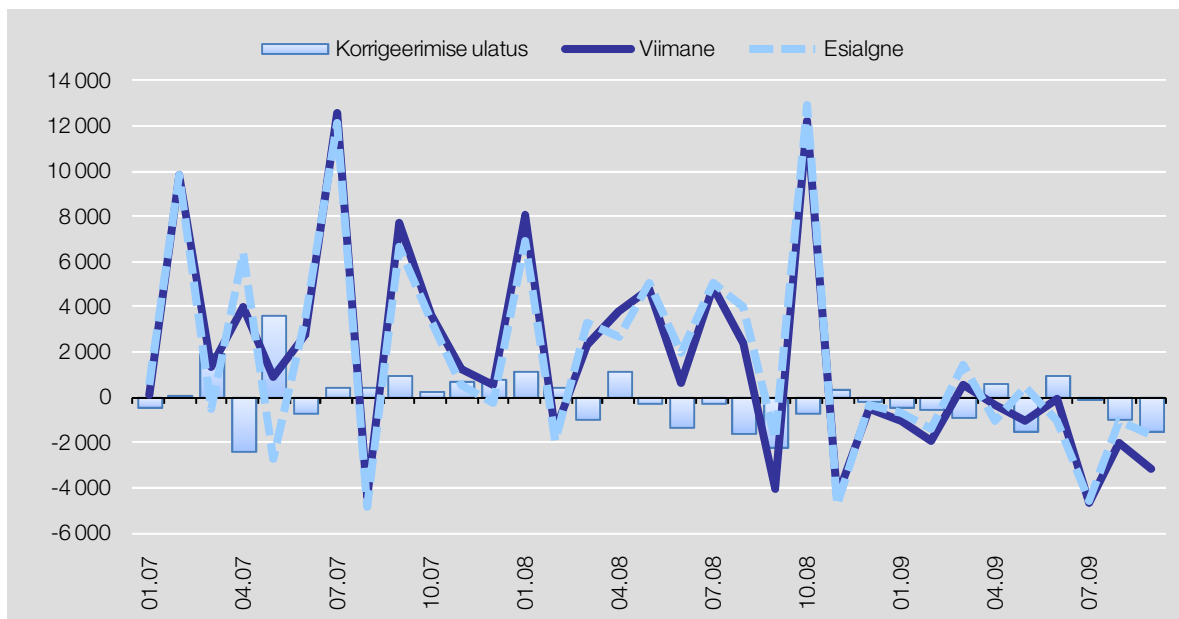
Joonis 11. Esialgelt ja viimati avaldatud saadud ülekanded (mln kr)

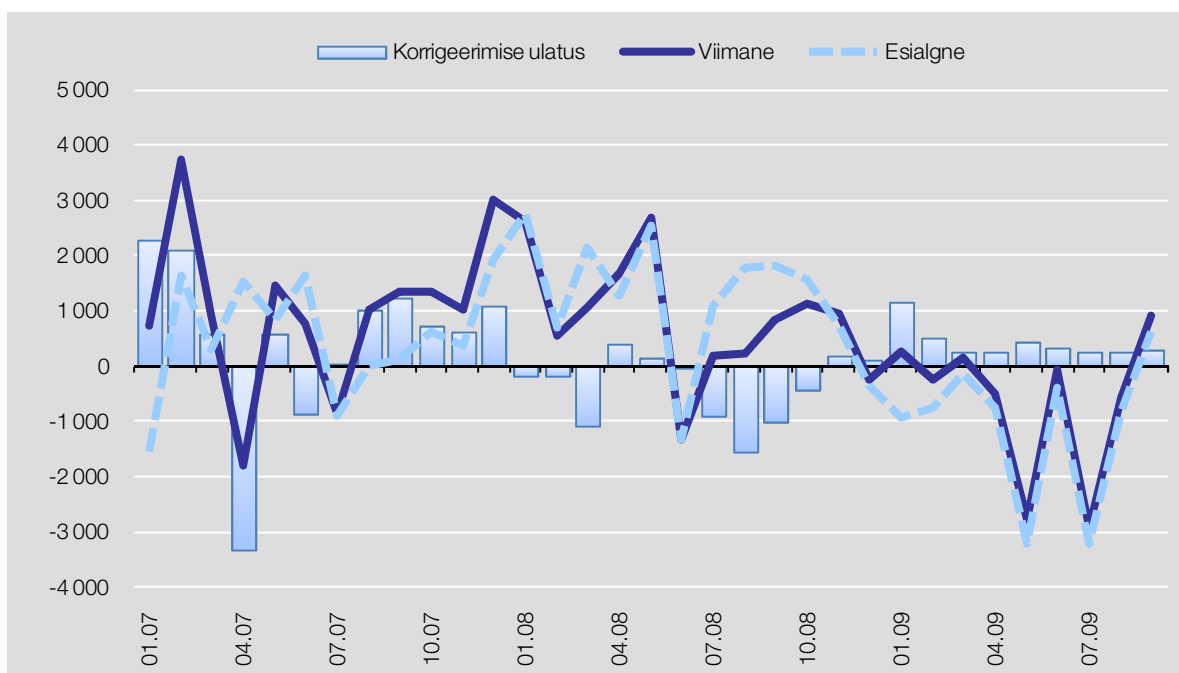
Joonis 12. Esialgelt ja viimati avaldatud makstud ülekanded (mln kr)

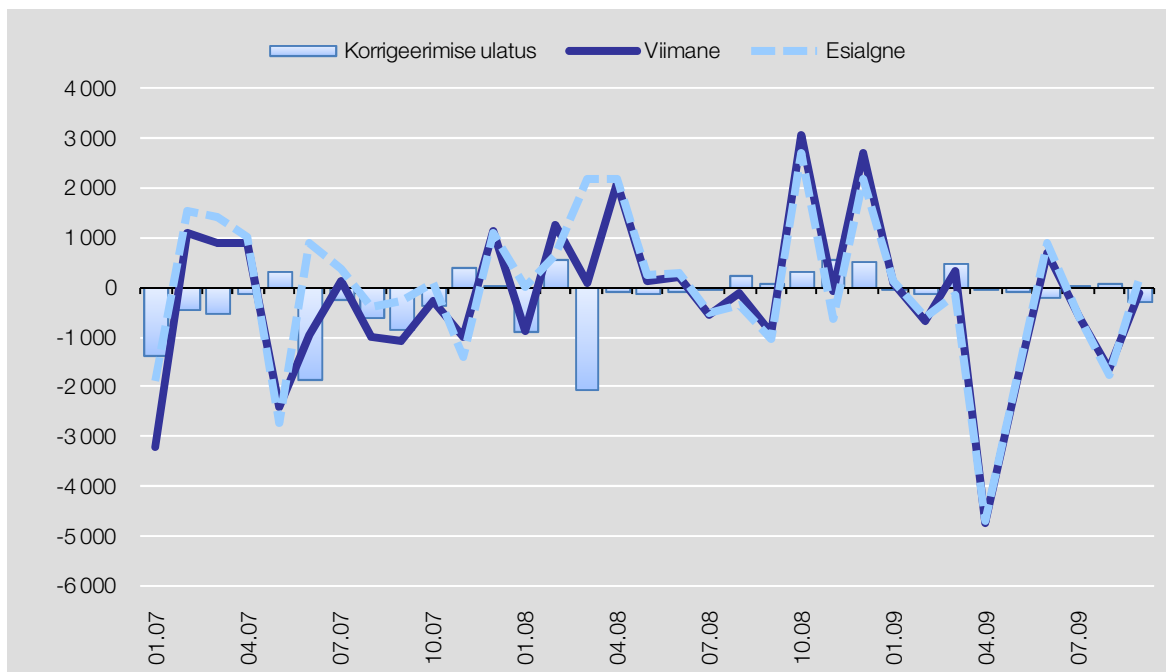
Joonis 13. Esialselt ja viimati avaldatud finantskonto saldo (mln kr)

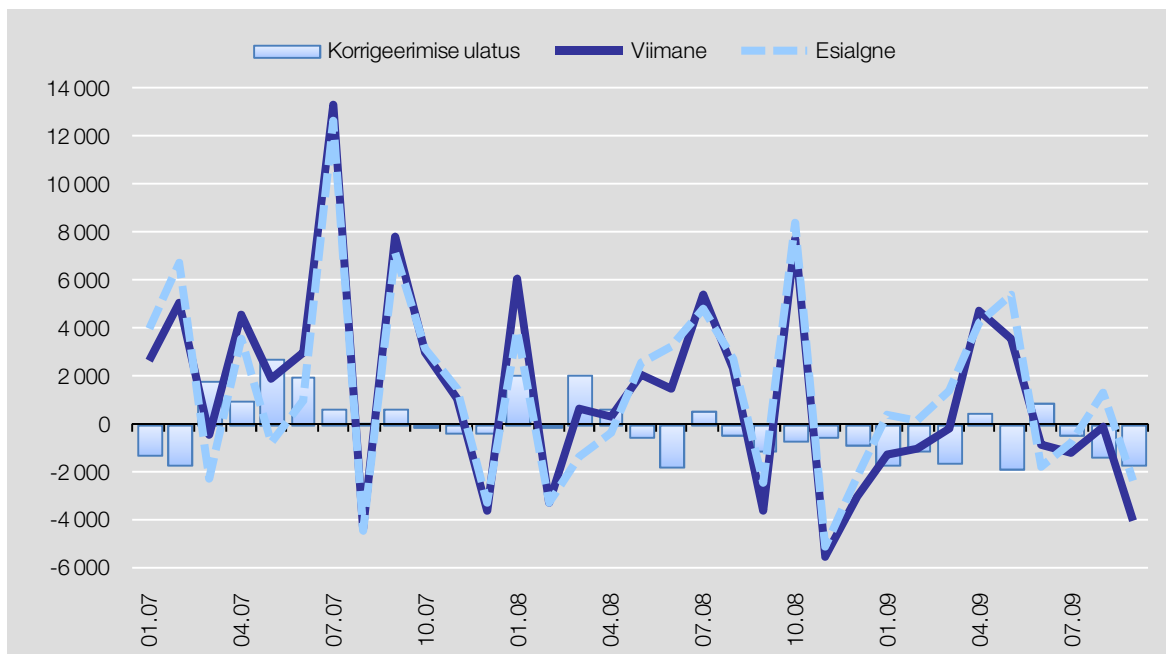
Joonis 14. Esialselt ja viimati avaldatud otseinvesteeringute saldo (mln kr)

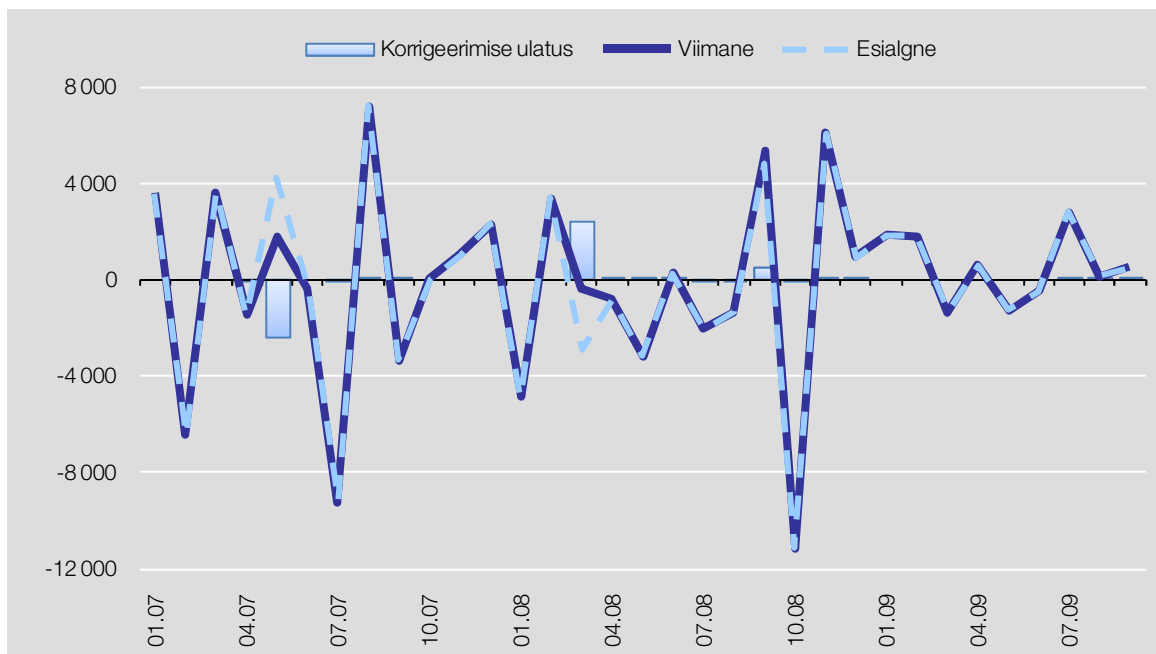
Joonis 15. Esialgelt ja viimati avaldatud portfelliinvesteeringute saldo (mln kr)

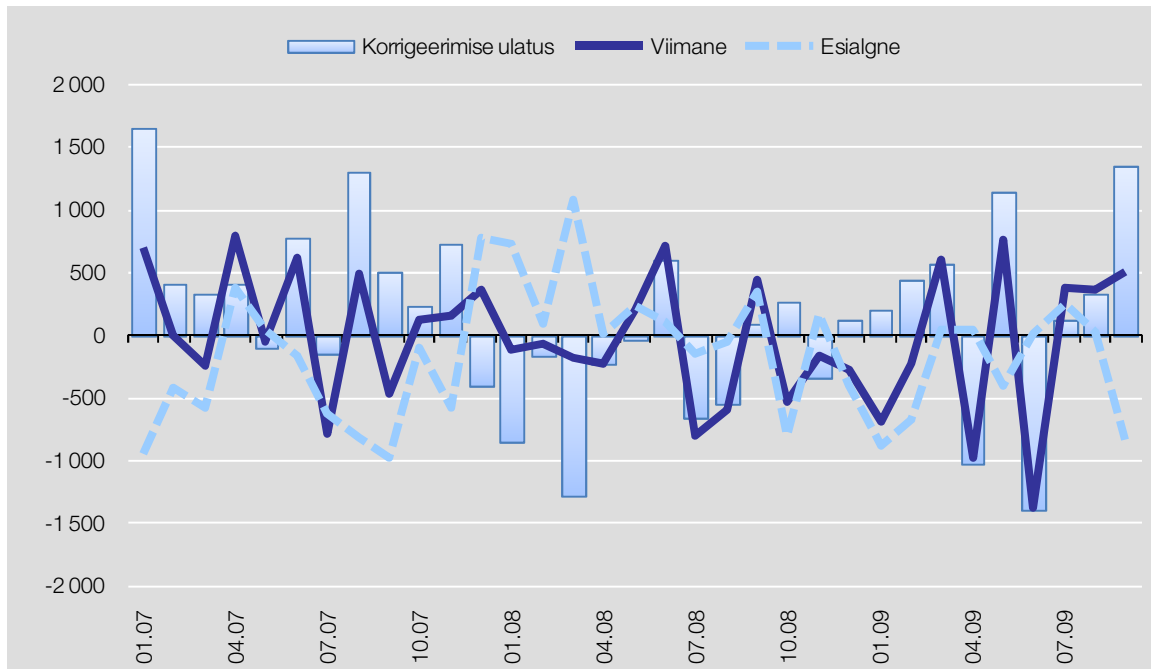
Joonis 16. Esialgelt ja viimati avaldatud muude investeeringute saldo (mln kr)

Joonis 17. Esialgsest ja viimati avaldatud reservvara (mln kr)

Joonis 18. Esialgsest ja viimati avaldatud vead ja täpsustused (mln kr)

KOKKUVÕTE: Eesti maksebilansi kiirhinnangut koostatakse vastavalt Rahvusvahelise Valuutafondi maksebilansi käsiraamatu 5. versiooni (*IMF Balance of Payments Manual, 5th Edition*) ning EL institutsioonide (EKP, Eurostat) statistikanõuetele. Võttes arvesse suhteliselt piiratud andmeallikaid kiirhinnangu koostamisel võrreldes kvartali maksebilansi

andmeallikatega, on kiirhinnangu hilisem suhteliselt suurem korrigeerimine vältimatu. Korrigeerimiste ulatust mõjutab ka Eesti majanduse väiksus ning nn „suured tegijad“, kes võivad perioodist perioodi varieeruda ja vaatlustega õigel ajal hõlmamata jääda. Samas, nagu kvaliteedianalüüs näitas, jäävad korrigeerimisulatused (nii suhtelised kui ka absoluutsed) enamikel juhtudel aktsepteeritavatesse vahemikesse. Ka on korrigeerimiste suund olnud valdavalt mõlemasuunaline, viidates süstemaatilise vea puudumisele. Kirje „vead ja täpsustused“ ületas vaid 4 korral 33-st rahvusvaheliselt soovitatud läve +/-5% poolest jooksevkonto käibest. Seega on maksebilansi kiirhinnang kõrge kvaliteediga ning heaks eelindikaatoriks riigi välismajandusliku tasakaalu hindamisel.

2. Kvartaalse maksebilansi aegridade korrigeerimine aastatel 2007–2009 II kvartal

2.1. Aegridade korrigeerimine

Nagu maksebilansi kiirhinnangu puhul, on ka kvartali maksebilansi korrigeerimiste analüüsis kasutatud samu võtteid – jooksevkonto kirjete puhul MAPEt ja finantskonto kirjete puhul RMSREd, absoluutseid korrigeerimisulatusi ning korrigeerimiste suunda. Nii MAPE kui ka RMSRE hindavad maksebilansi kirjete hilisema korrigeerimise protsentuaalset ulatust võrreldes esimest korda avaldatud andmetega. Ka siin on kasutatud võrdlusmomendina EKP euroala kuu maksebilansi kirjete MAPET ja RMSREd.

Kvartali maksebilansi **jooksevkonto** suhtelised korrigeerimisulatused on toodud tabelis 5 ja joonisel 19. Analüüsi perioodi 2007 – II kvartal 2009.

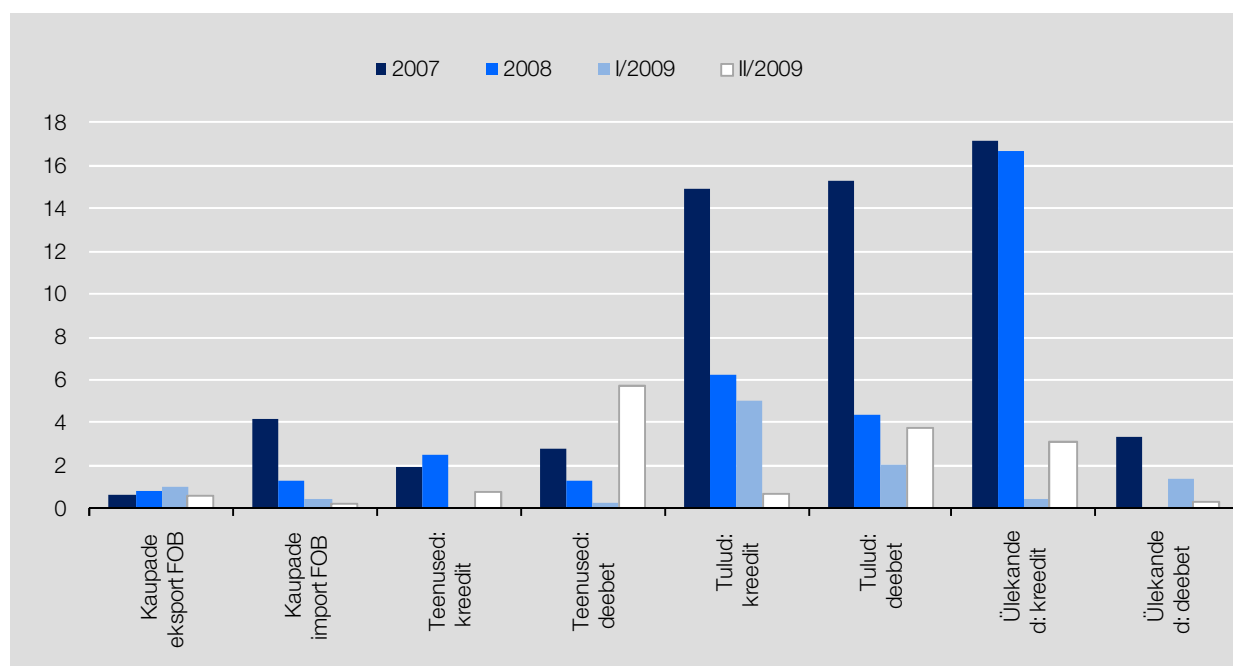
Tabel 5. Kvartaalse maksebilansi jooksevkonto andmete korrigeerimine (MAPE, % esialgselt väärtusest)

	Osakaal jooksevkonto käibes, %*	2007	2008	I/2009	II/2009	Euroala**
Kaupade eksport FOB	29,1	0,6	0,8	1,0	0,6	0,69
Kaupade import FOB	36,3	4,2	1,3	0,4	0,2	0,78
Teenused: krediid	12,1	1,9	2,5	0,0	0,8	5,87
Teenused: deebet	8,0	2,8	1,2	0,3	5,8	3,42
Tulud: krediid	3,9	14,9	6,3	5,0	0,7	24,29
Tulud: deebet	7,3	15,3	4,4	2,0	3,8	14,63
Ülekanded: krediid	1,8	17,1	16,6	0,4	3,1	
Ülekanded: deebet	1,3	3,3	0,0	1,4	0,3	

* 2007 – 2009 II kvartal.

**EKP arvutused kuu maksebilansi kohta perioodi 2005–2007 kohta.

Joonis 19. Jooksevkonto korrigeerimine (MAPE, % esialgselt väärtusest)

Jooksevkonto kirjete korrigeerimine on üldiselt sarnane kiirhinnangu korrigeerimisega – vähem on korrigeeritud suurema osakaaluga kaupade ja teenuste kirjeid ning rohkem tulu ja jooksevülekandeid. Erinevuseks on aga see, et tänu esinduslikuma andmebaasi olemasolule kvartali maksebilansi koostamisel on korrigeerimisulatus siin oluliselt väiksem. Kaupade ekspordi korrigeerimine jäi kogu vaadeldava perioodi jooksul alla 1% (absoluutväärtuses 200–300 mln krooni kvartali kohta, tabel 6). Ligilähedaselt sarnane oli ka kaupade impordi suhteline korrigeerimisulatus, vaid 2007. aastal oli see suurem. Viimase põhjuseks oli ühe olulise alkohoolsete jookide impordiga tegeleva ettevõtte mittehõlmatus Intrastati aruandega. Kaupade ekspordi ja impordi korrigeerimise põhjuseks on Statistikaameti poolt pidev andmete tagantjärele muutmine. Analüüsid korrigeerimiste suunda (vt tabel 7), siis nähtub, et ekspordiga probleeme pole, samas import muutub hilisemate korrigeerimiste käigus valdavalt suuremaks (7 juhil 10st). Üldiselt on Eesti kvartali maksebilansi ja euroala kuu maksebilansi kaupade ekspordi ja impordi suhtelised korrigeerimisulatused täiesti võrreldavad. Kaupade käive moodustas vaadeldaval perioodil 65% jooksevkonto käibest.

Tabel 6. Kvartali maksebilansi kirjete keskmine korrigeerimisulatus*, mln kr

	2007	2008	I poolaasta 2009
Jooksevkonto	1 787,3	614,4	503,9
Kaupade eksport FOB	199,0	281,9	191,5
Kaupade import FOB	1 689,2	533,9	79,1
Teenused: krediid	236,5	334,9	50,7
Teenused: deebet	245,0	108,7	214,6
Tulud: krediid	609,1	260,7	86,0
Tulud: deebet	1 071,5	385,5	134,6
Ülekanded: krediid	291,7	436,4	30,2
Ülekanded: deebet	62,9	0,4	12,2
Kapitali- ja finantskonto	782,4	685,6	191,3
Otseinvesteeringud	742,6	457,5	375,3
Portfelliinvesteeringud	233,4	433,6	343,9
Muud investeeringud	511,1	378,8	143,0
Vead ja täpsustused	1 008,5	413,2	394,7
Reservvarad	6,6	10,4	0,0

* Absoluutväärtuses.

Teenuste ekspordi ja impordi (20% jooksevkonto käibest) korrigeerimisulatus oli vaadeldaval ajavahemikul mõnevõrra suurem kui kaupadel, kõikides 2% piires (v.a 2009. aasta II kvartal). Nimetatud näitajad on isegi märksa paremad kui EKP poolt arvutatud analoogsed näitajad euroala kohta (3–6%). Teenuste ekspordi ja impordi absoluutne korrigeerimisulatus jäi 200–300 mln krooni piirsesse. Analüüsid korrigeerimiste suunda, on impordi osas mõlemasuunaliste korrigeerimiste arv võrdne, ekspordi puhul aga domineerib ülespoole korrigeerimiste arv (8 juhil 10st). See tähendab, et hilisemate korrigeerimiste käigus muutub teenuste eksport valdavalt suuremaks.

Tulu ja ülekannete suurema korrigeerimise põhjused on samad, mis kiirhinnangu puhulgi – tulu puhul esmaselt avaldatud andmetes reinvesteeringut tulu hinnangu kasutamine, ülekannete puhul esialgsete andmete kasutamine. Tulu käive jooksevkonto käibes hõlmas 11% ning ülekannete käive 3%. Vaatamata tulu korrigeerimise küllaltki suurele ulatusele mõnes perioodis (kuni 15%), oli see siiski väiksem kui euroalal, kus näiteks tulu sissevoolu korrigeerimisulatus oli ligi 25%. Väärrib märkimist ka tulu sissevoolu valdavalt ühesuunaline (ülespoole) korrigeerimine (8 juhil 10st), mis tähendab, et korrigeerimiste tagajärjel muutub tulu sissevool peaaegu alati suuremaks.

Tabel 7. Kvartali maksebilansi korrigeerimiste suund (viimane - esimene)

	Ülespoole korrigeerimiste arv*	Allapoole korrigeerimiste arv**
Jooksevkonto	4	6
Kaupade eksport FOB	5	5
Kaupade import FOB	3	7
Teenused: krediid	8	2
Teenused: deebet	5	5
Tulud: krediid	8	2
Tulud: deebet	4	6
Ülekanded: krediid	6	4
Ülekanded: deebet	6	4
Kapitali- ja finantskonto	7	3
Otseinvesteeringud	5	5
Portfelliinvesteeringud	7	3
Muud investeeringud	9	1
Vead ja täpsustused	7	3

* Muutus plussmärgiga.

** Muutus miinusmärgiga.

2009. aasta esimeste kvartalite maksebilansi kirjete väiksem korrigeerimisulatus tuleneb maksebilansi korrigeerimispoliitikast – nimelt korrigeeritakse andmeid regulaarselt kaks korda (vt eespool). Kui 2007–2008. aasta andmeid on juba kaks korda korrigeeritud, siis 2009. aasta andmed on läbinud vaid esimese regulaarse korrigeerimise.

Jooksevkonto kirjete absoluutsest korrigeerimisulatusesest annavad ülevaate joonised 23–31. Nagu jooniselt 23 nähtub, on jooksevkonto defitsiiti hiljem korrigeeritud enamikel juhtudel ühes suunas – jooksevkonto defitsiit on viimati avaldatud andmete järgi suurem kui esialgu avaldatult. Selle põhjuseks on olnud eelkõige kaupade impordi hilisem täpsustumine valdavalt suurenemise suunas.

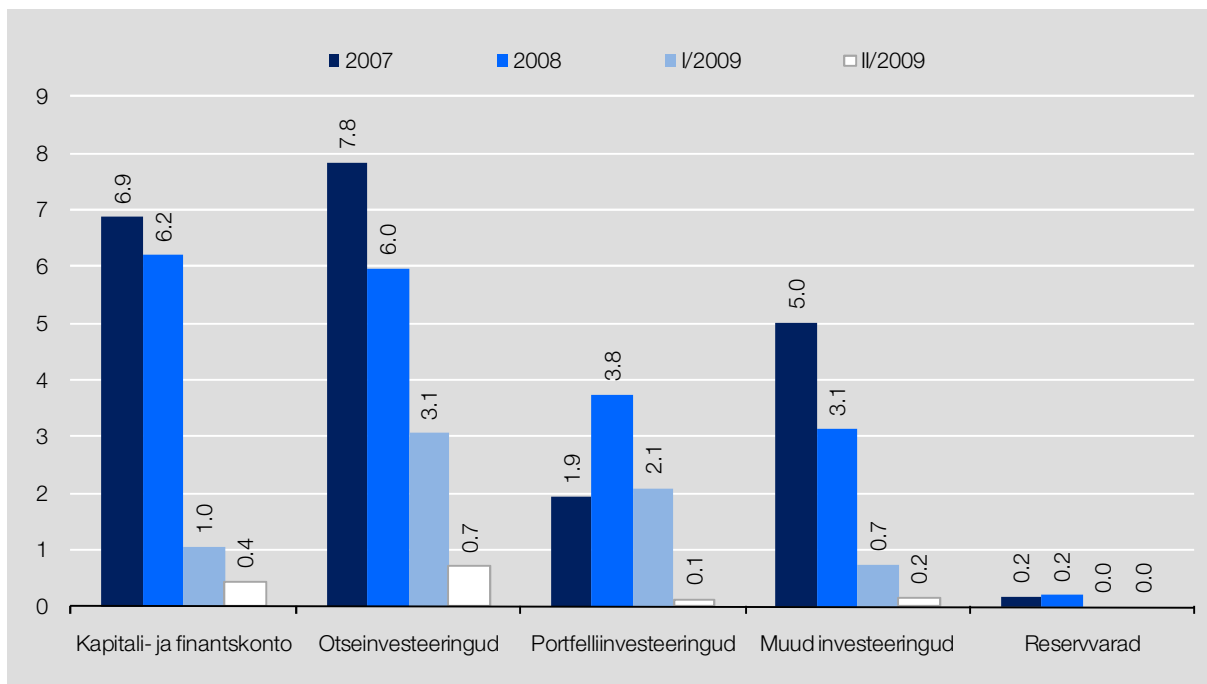
Kapitali- ja finantskonto suhtelisest korrigeerimisest annavad ülevaate tabel 8 ja joonis 20, absoluutsed korrigeerimisulatused kajastuvad joonistel 32–37.

Tabel 8. Kvartalse maksebilansi finantskonto andmete korrigeerimine (keskmine RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

	2007	2008	I/2009	II/2009	Euroala*
Kapitali- ja finantskonto	6,9	6,2	1,0	0,4	-
Otseinvesteeringud	7,8	6,0	3,1	0,7	0,66
Portfelliinvesteeringud	1,9	3,8	2,1	0,1	0,37
Muud investeeringud	5,0	3,1	0,7	0,2	0,33
Reservarad	0,2	0,2	0,0	0,0	-

* EKP arvutused kuu maksebilansi kohta perioodil 2005–2007.

Joonis 20. Finantskonto korrigeerimine (RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

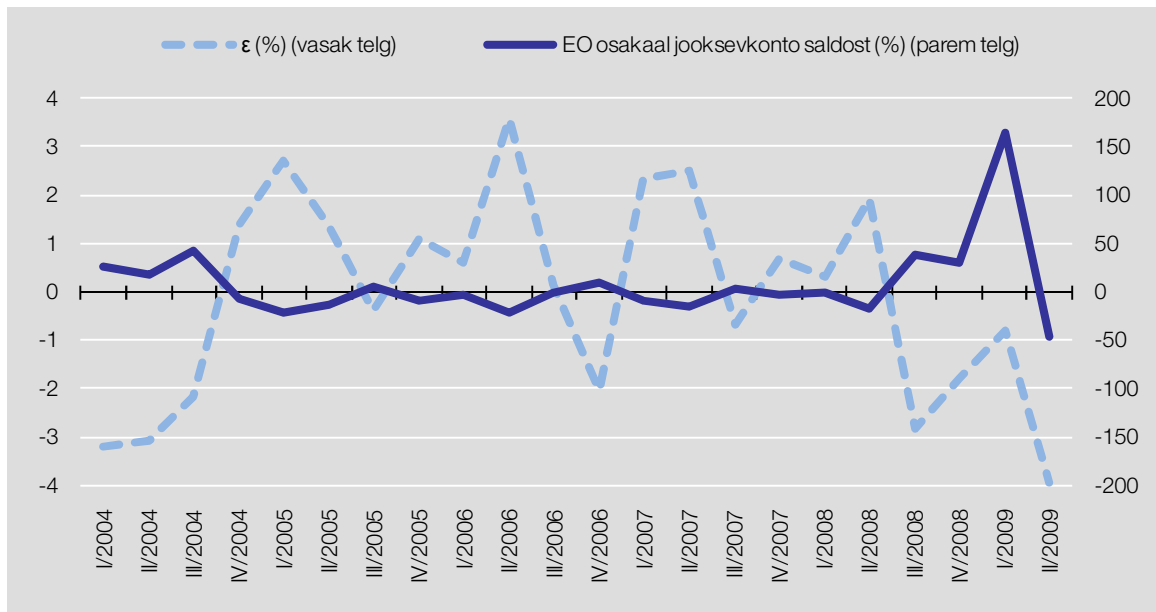
Kvartali maksebilansi kapitali- ja finantskonto kirjete hilisem korrigeerimine on küll mõnevõrra suurem jooksevkonto põhikirjetega (kaupade ja teenustega) võrreldes, samas aga tunduvalt väiksem kui maksebilansi kiirhinnangu vastavate kirjete korrigeerimine. Põhjuseks on kasutada olev esinduslikum infobaas. Mõnevõrra suurem on korrigeerimisulatus olnud otseinvesteeringute ja muude investeeringute puhul, mille põhjuseks esimesel juhul on reinvesteeritud tulu hilisem täpsustumine ning teisel juhul probleemid kodumajapidamiste sektori kaetusega. 2007. aasta otseinvesteeringute suurem korrigeerimine oli seotud suuremahuliste tehingute hilisema täpsustamisega. 2009. aasta esimeste kvartalite finantskonto kirjete väike korrigeerimine seletub sellega, et nende teistkordne regulaarne korrigeerimine on veel toimumata. Kui võrrelda finantskonto kirjete korrigeerimisulatus euroala vastavate näitajatega, siis viimase korrigeerimisulatus on oluliselt väiksem, jäädes alla 1%.

Finantskonto kirjete absoluutne korrigeerimisulatus jäi vahemikku 200–800 mln krooni. Analüüsisid finantskonto kirjete korrigeerimissuunda, torkab silma, et portfelli- ja eriti muude investeeringute korrigeerimine toimus valdavalt ülespoole – esimesel juhul 7 ja teisel 9 kvartali puhul 10st. Samas olid ülespoole korrigeerimiste absoluutsed korrigeerimisulatused üsna väikesed.

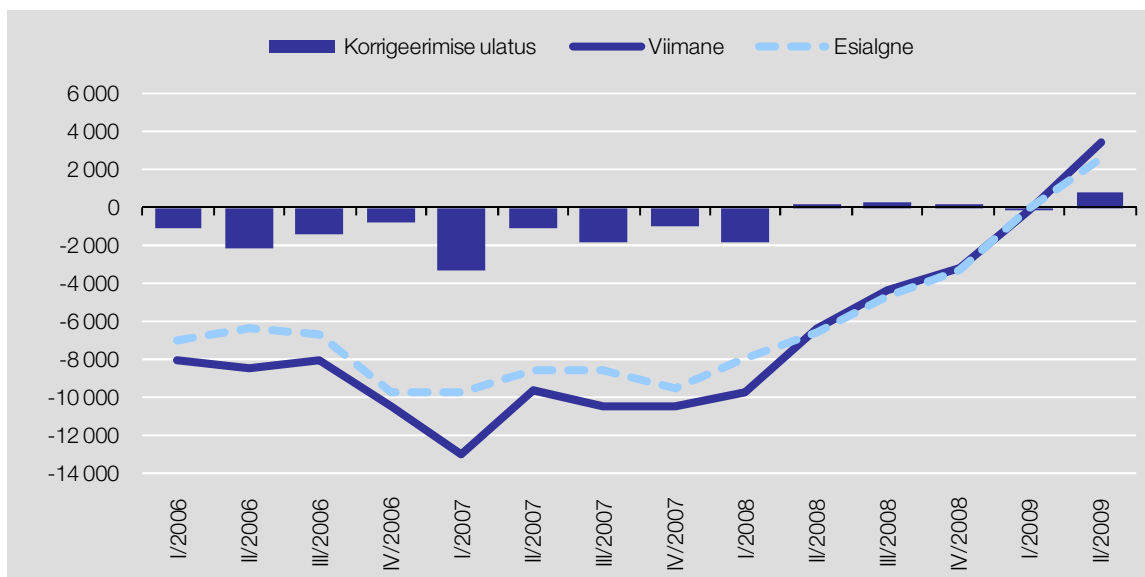
2.2. Vead ja täpsustused

Kvartali maksebilansi jääkkirje „vead ja täpsustused“ ulatus ei ületanud vaadeldaval perioodil kordagi rahvusvaheliselt aktsepteeritavat vahemikku +/-5% poolest jooksevkonto käibest (vt joonis 21). Perioodi keskmine hälbumine oli +/-1,8%. Jooksevkonto saldost hõlmasid „vead ja täpsustused“ vaadeldaval ajavahemikul keskmiselt 33%. Näitaja tegi kõrgeks peaaegu olematu jooksevkonto saldo 2009. aasta I kvartalis. Peab märkima, et jääkkirje korrigeerimissuund on olnud valdavalt ülespoole (7 juhul 10st). Üheks kvaliteedinäitajaks saab pidada ka vigade summat mingi perioodi vältel, mis piisavalt pika perioodi jooksul peaks ideaalsel juhul olema võrdne nulliga (miinusmärgiga vead peaksid võrduma plussmärgiga vigadega). Perioodil 2007. aasta I kvartal kuni 2009. aasta II kvartal moodustas kvartali maksebilansi vigade summa -4 mld krooni.

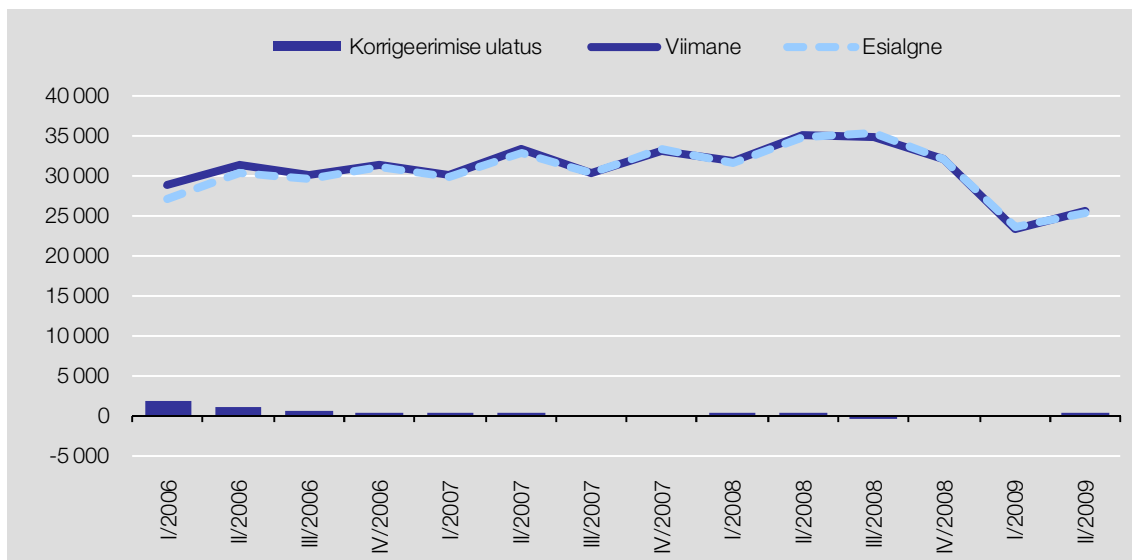
Joonis 21. Kirje „vead ja täpsustused” kvaliteedinäitajate dünaamika

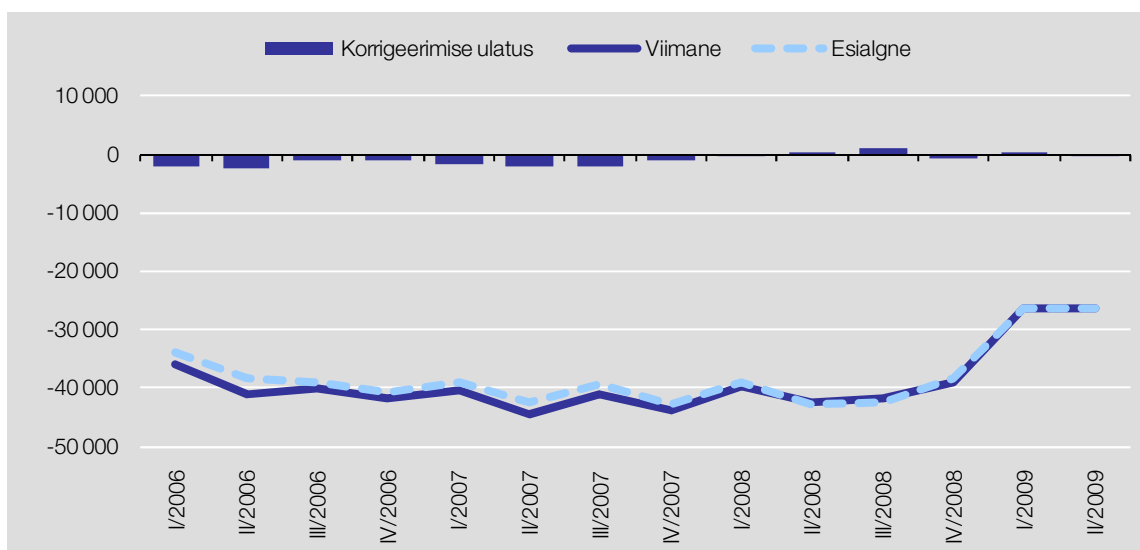
Joonis 22. Esialgselt ja viimati avaldatud jooksevkonto saldo (mln kr)

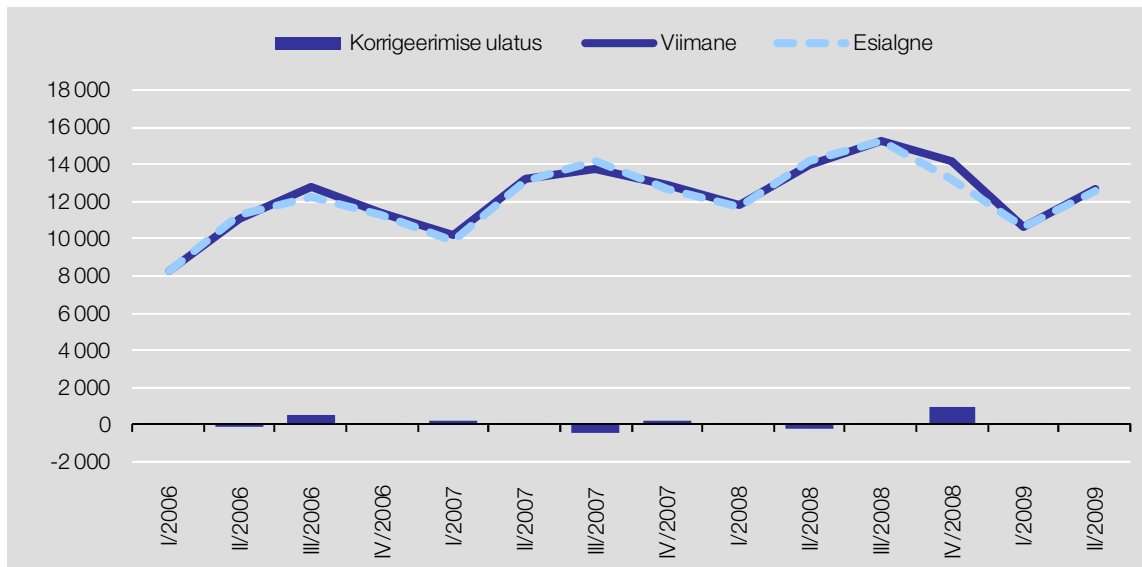
Joonis 23. Esialgselt ja viimati avaldatud kaupade eksport (mln kr)

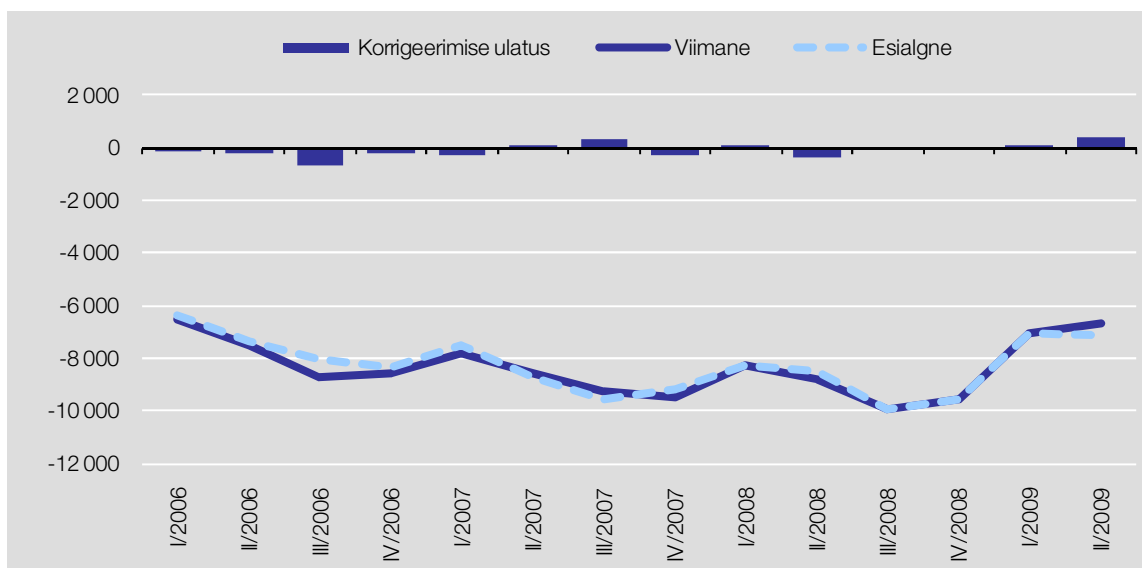
Joonis 24. Esialgselt ja viimati avaldatud kaupade import (mln kr)

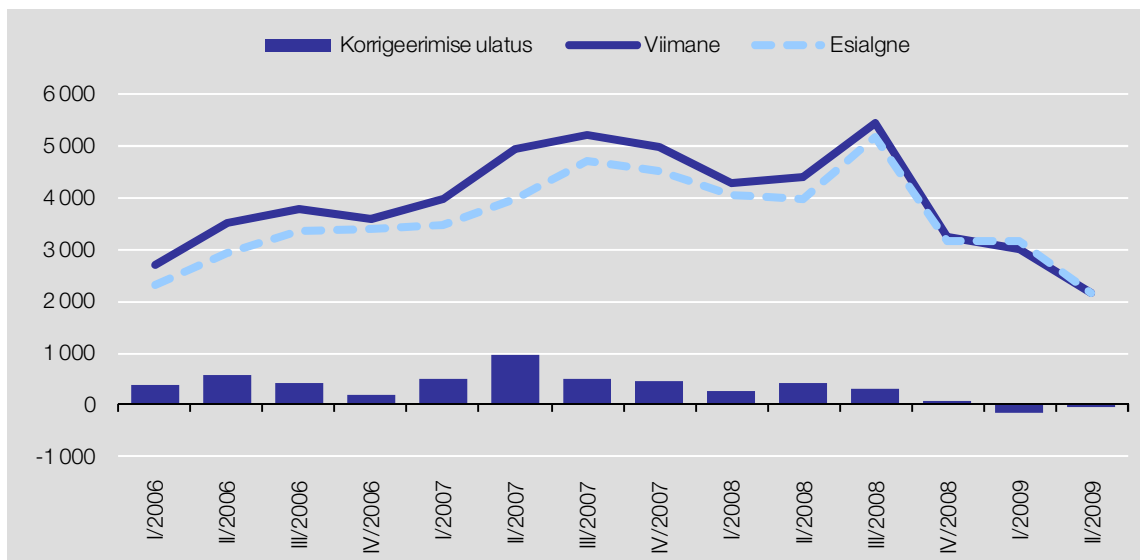
Joonis 25. Esialgelt ja viimati avaldatud teenuste kredit (mln kr)

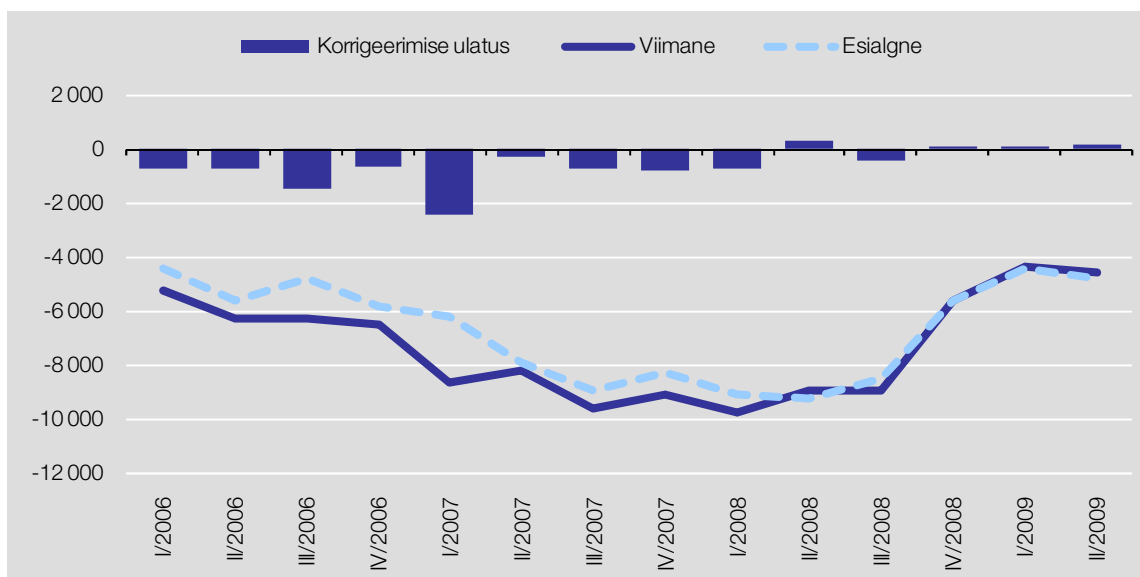
Joonis 26. Esialgelt ja viimati avaldatud teenuste deebet (mln kr)

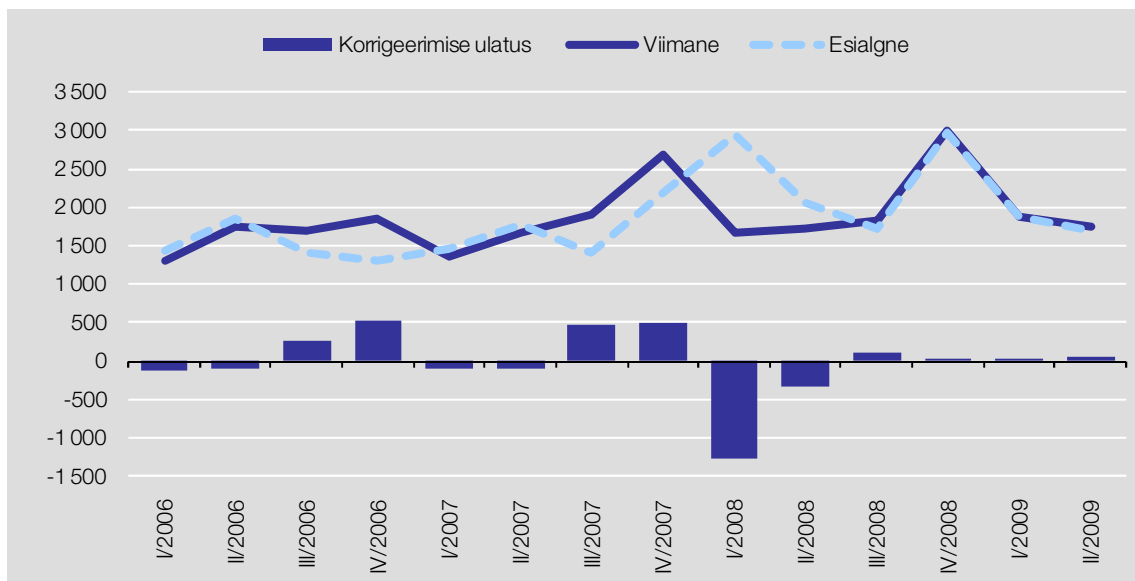
Joonis 27. Esialgset ja viimati avaldatud tulu sissevool (mln kr)

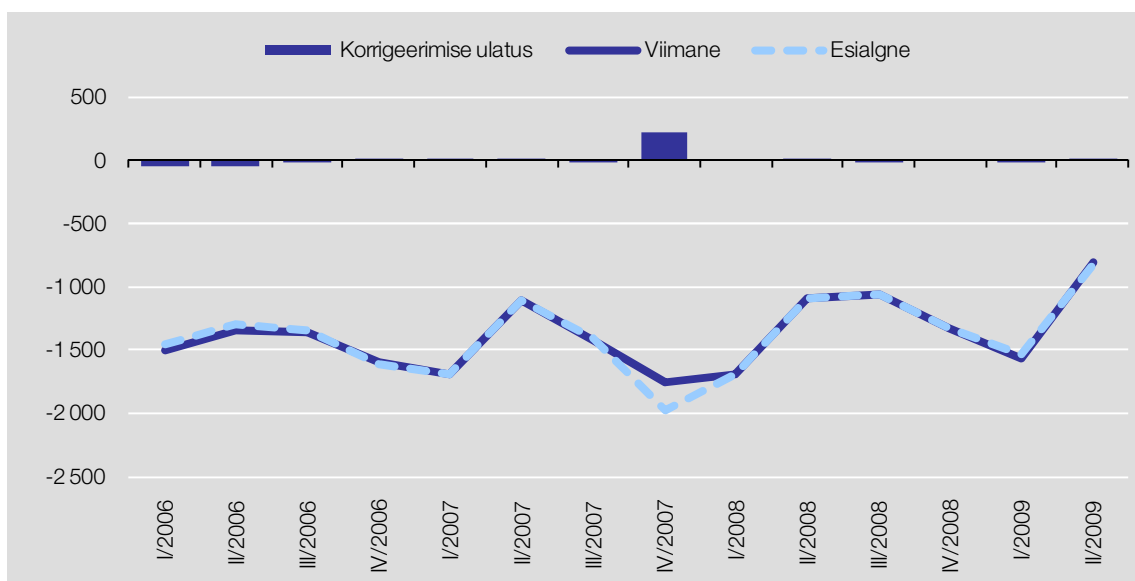
Joonis 28. Esialgset ja viimati avaldatud tulu väljavool (mln kr)

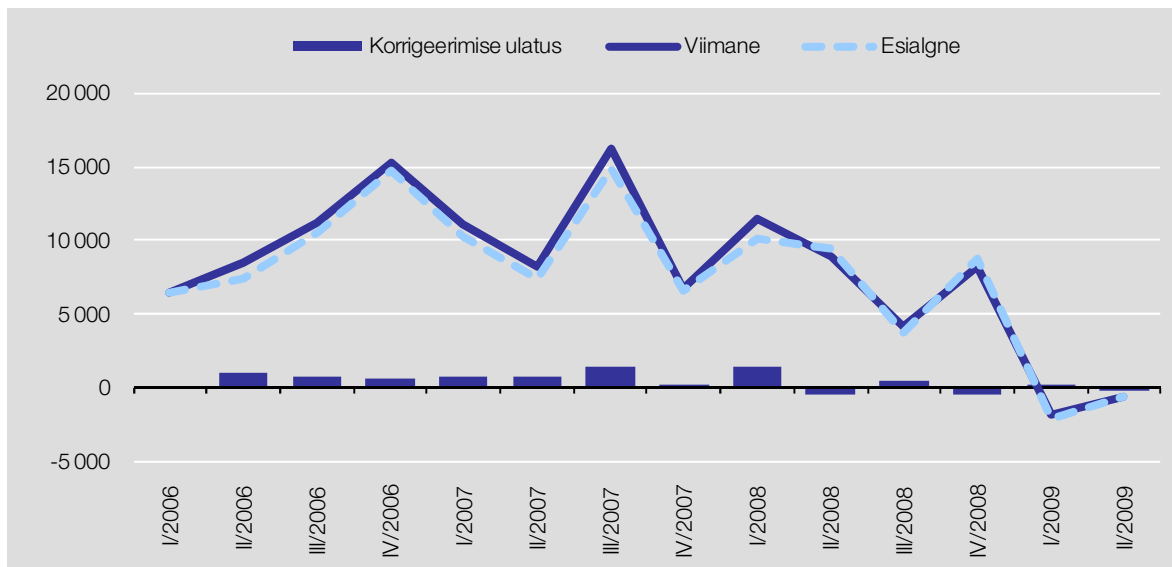
Joonis 29. Esialgsest ja viimati avaldatud ülekannete kredit (mln kr)

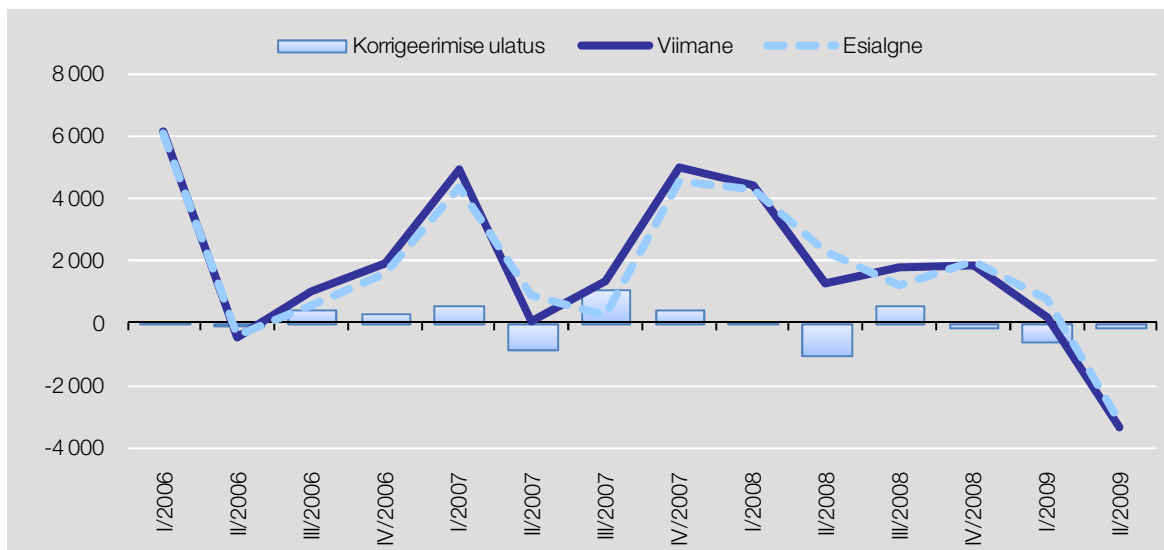
Joonis 30. Esialgsest ja viimati avaldatud ülekannete deebet (mln kr)

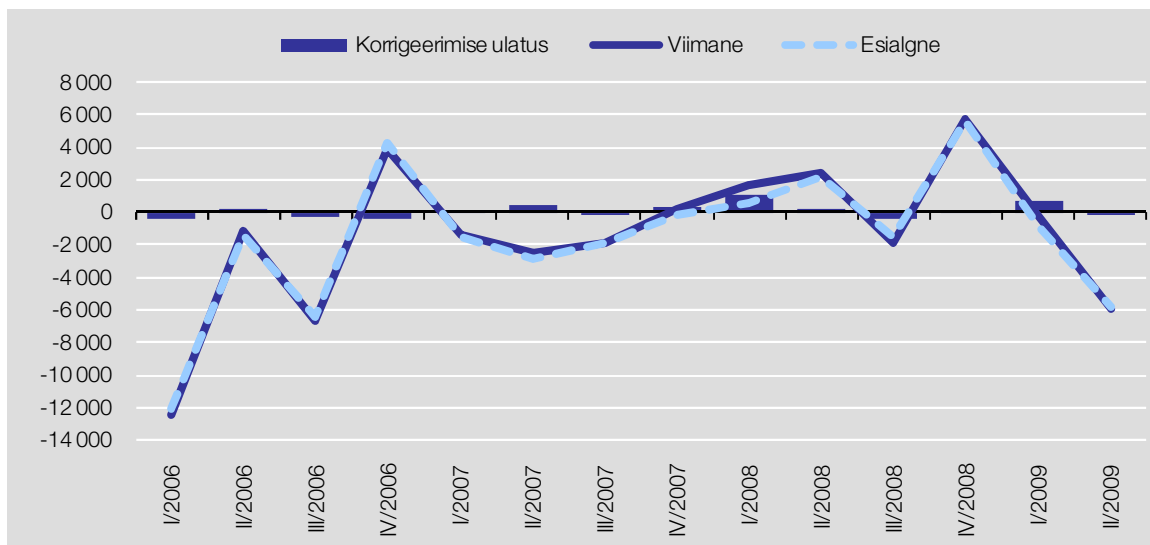
Joonis 31. Esialgself ja viimati avaldatud kapitali- ja finantskonto saldo (mln kr)

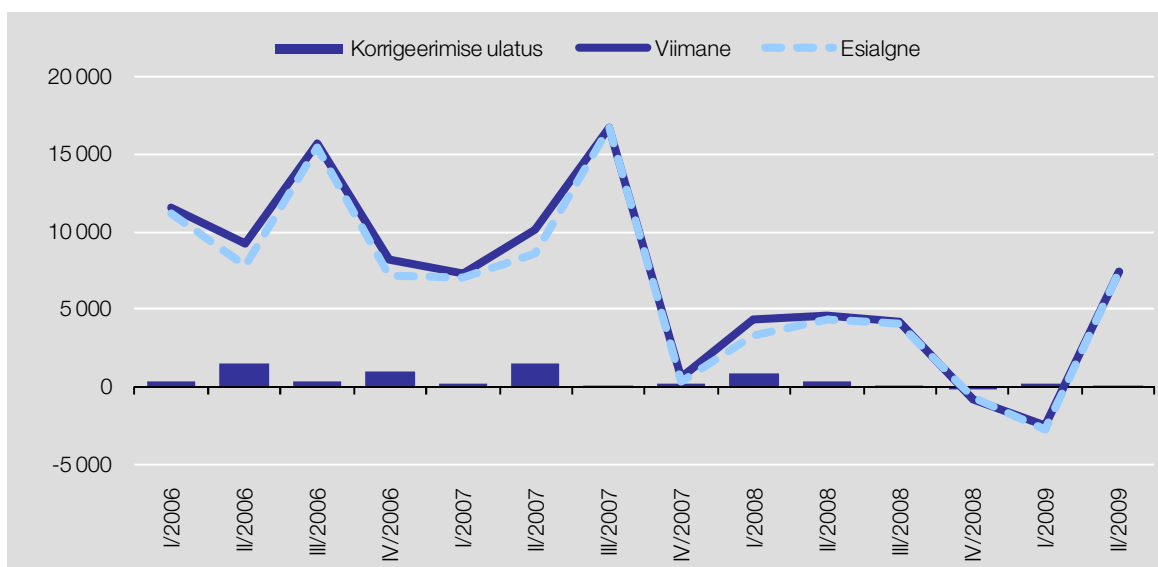
Joonis 32. Esialgself ja viimati avaldatud otseinvesteeringute saldo (mln kr)

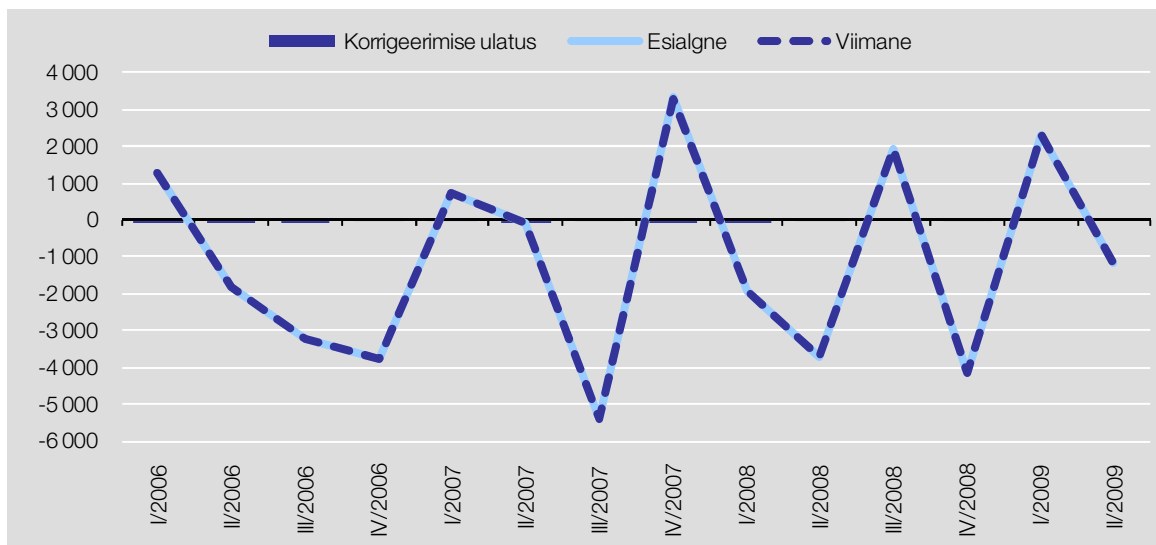
Joonis 33. Esialselt ja viimati avaldatud portfelliinvesteeringute saldo (mln kr)

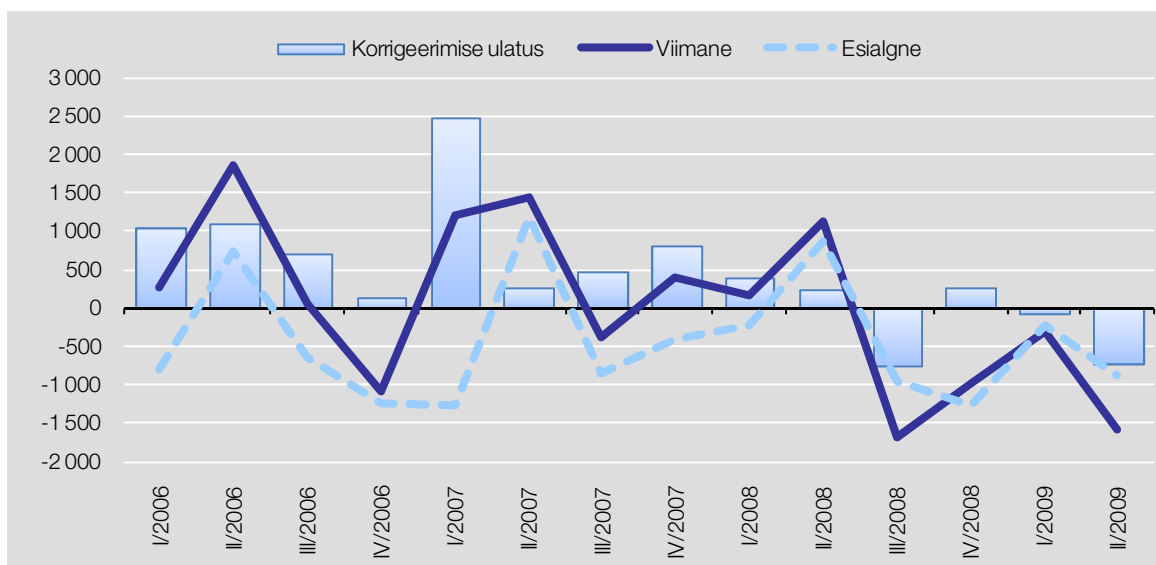
Joonis 34. Esialselt ja viimati avaldatud muude investeeringute saldo (mln kr)

Joonis 35. Esialgselt ja viimati avaldatud reservvara (mln kr)

Joonis 36. Esialgselt ja viimati avaldatud vigade ja täpsustuste saldo (mln kr)

KOKKUVÕTE: Kokkuvõtteks võib nentida, et Eesti kvartali maksebilans on kõrge kvaliteediga. See koostatakse vastavalt Rahvusvahelise Valuutafondi maksebilansi käsiraamatu 5. versiooni ning EL institutsioonide (EKP ja Eurostat) ja OECD statistikanõuetele. Võrreldes maksebilansi kiirhinnanguga on kvartali maksebilansi kvaliteet märksa kõrgem kuna kasutada on esinduslikum andmebaas. Korrigeerimisulatused on olnud väiksemad just suurema osakaaluga allkontode osas (kaubad ja teenused), jäädes 1 - 3 % piiridesse. Kvartali maksebilansi kvaliteedi tõusule on positiivset mõju avaldanud väliskaubandusstatistika (eelkõige Intrastati süsteemi vahendusel kogutava statistika) esindusliikkuse tõus, mille kogumise eest vastutab statistikaamet. Kaupade kirjade korrigeerimisulatus on täiesti võrreldav EKP vastavate kirjade korrigeerimisega, teenuste ja tulu puhul oli aga isegi väiksem kui euro-alas tervikuna. Korrigeerimiste suund on üldjuhul olnud nii üles- kui allapoole, andes tunnistust, et maksebilansi koostamisel süstemaatilist viga ei esinenud. Kirje „vead ja täpsustused“ suurus

pole kordagi ületanud +/-5% piiri poolest jooksevkonto käibest. Eesti kvartali maksebilansi statistika kvaliteedile on andnud kõrge hinnangu nii Eurostat kui ka Rahvusvaheline Valutafond.

3. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni aegride korrigeerimine

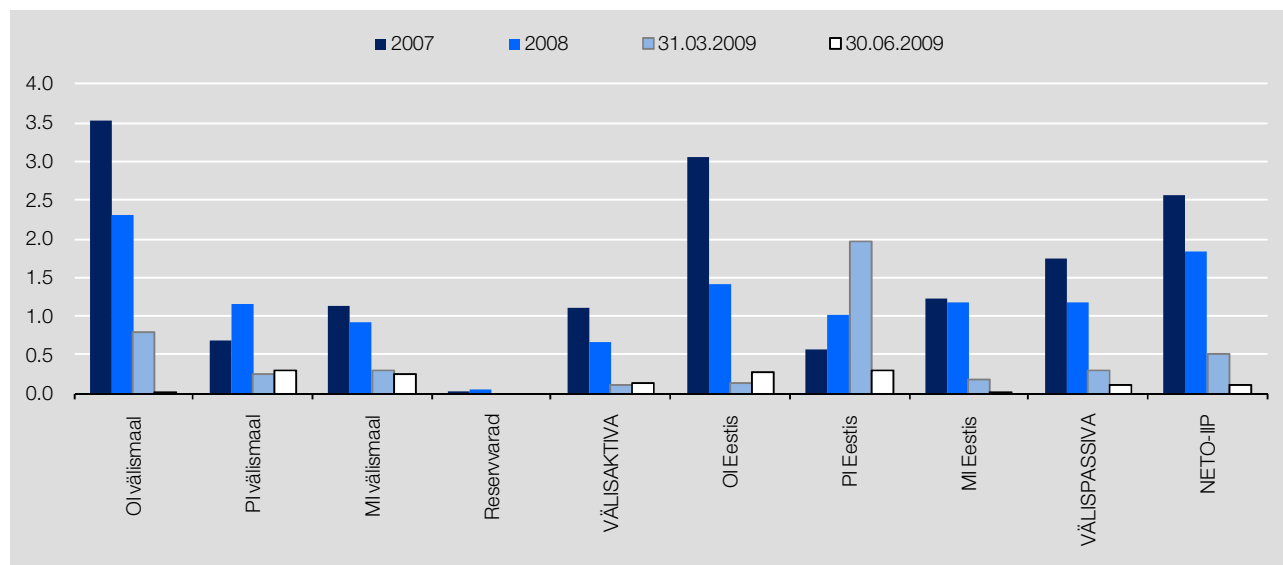
Rahvusvahelise investeerimispositsiooni hilisemat korrigeerimist kajastavad tabel 9 ja joonis 37. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni kirjade korrigeerimisulatus on üldreeglina maksebilansi korrigeerimisest väiksem, sest tegemist on kumulatiivsete näitajatega.

Tabel 9. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni andmete korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

	2007	2008	31.03.2009	30.06.2009
Otseinvesteeringud välismaal	3,5	2,3	0,8	0,0
Portfelliinvesteeringud välismaal	0,7	1,1	0,2	0,3
Muud investeeringud välismaal	1,1	0,9	0,3	0,3
Reservvarad	0,0	0,0	0,0	0,0
VÄLISAKTIVA	1,1	0,7	0,1	0,1
Otseinvesteeringud Eestis	3,1	1,4	0,1	0,3
Portfelliinvesteeringud Eestis	0,6	1,0	2,0	0,3
Muud investeeringud Eestis	1,2	1,2	0,2	0,0
VÄLISPASSIVA	1,7	1,2	0,3	0,1
Netoinvesteerimispositsioon	2,6	1,8	0,5	0,1

Nii aktiva- kui ka passivakirjetel jäi hilisem korrigeerimine üldreeglina alla 2%, v.a otseinvesteeringud. Otseinvesteeringute suurem korrigeerimine seletub üldreeglina reinvesteeringute tulude hilisema täpsustumisega. 2007. aasta otseinvesteeringute suure korrigeerimise põhjuseks oli börsilt lahkunud ettevõtete (sh Hansapank) turuhinna lähendamise raamatupidamis hinnale. 2009. aasta positsiooni vähenemine korrigeerimine tuleneb maksebilansistatistika korrigeerimispoliitikast – neid andmeid pole veel teistkordselt korrigeeritud.

Joonis 37. Investeerimispositsiooni korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

HINNANG: Tulenevalt rahvusvahelise investeerimispositsiooni kumulatiivsest iseloomust oli selle kirjete hilisem korrigeerimisulatus olnud väga väike, jäädes enamike kirjete osas (va otseinvesteeringud) 1% piiridesse. Otseinvesteeringute mõnevõrra suurem hilisem korrigeerimine seletub reinvesteeringute tulu tegelike andmete puudumisega esialgses maksebilansi koostamise perioodil.

4. Kasutatud maksebilansistatistika kvaliteedinäitajate sisu

Jooksevkonto ja investeerimispositsiooni väärtuste korrigeerimisulatus mõõdetakse keskmise absoluutse protsentvea (*MAPE* - *mean absolute percent error*) abil esialgselt avaldatud näitaja suhtes:

$$MAPE = \frac{1}{N} \sum_{t=1}^N \left| \frac{X_t(l_j) - X_t(l_i)}{X_t(l_i)} \right| * 100, \text{ kus}$$

- N - perioodide arv vaadeldava kirje aegreas;
 $X_t(l)$ - kirje hilisem väärtus;
 $X_t(l)$ - kirje esialgne väärtus.

Finantskonto netoväärtuste korrigeerimisulatus mõõdetakse suhtelise (keskmestatud) standardhälbe (*RMSRE* - *root mean square relative error*) abil ning see väljendab korrigeerimisi näitaja volatiilsuse suhtes:

$$RMSRE = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^N [X_t(l_j) - X_t(l_i)]^2}{\sum_{t=1}^N [\Theta - X_t(l_j)]^2}} * 100, \text{ kus}$$

- Θ - hilisema väärtuse kaugus kirje vaadeldava ajavahemiku keskväärtusest (aritmeetiline keskmine);
 N - perioodide arv vaadeldava kirje aegreas;
 $X_t(l)$ - kirje hilisem väärtus;
 $X_t(l)$ - kirje esialgne väärtus.

Maksebilansis kajastamata netotehingute ulatust mõõdetakse kirje "vead ja täpsustused" abil selle arväärtuse kõrvutamisel poolega jooksevkonto kogukäibest:

$$\varepsilon = \frac{EO}{\frac{1}{2}(DB_{CA} + CR_{CA})} * 100, \text{ kus}$$

- ε - vea osakaal;
 EO - vead ja täpsustused;
 DB_{CA} - jooksevkonto deebetkäive;
 CR_{CA} - jooksevkonto krediidikäive.